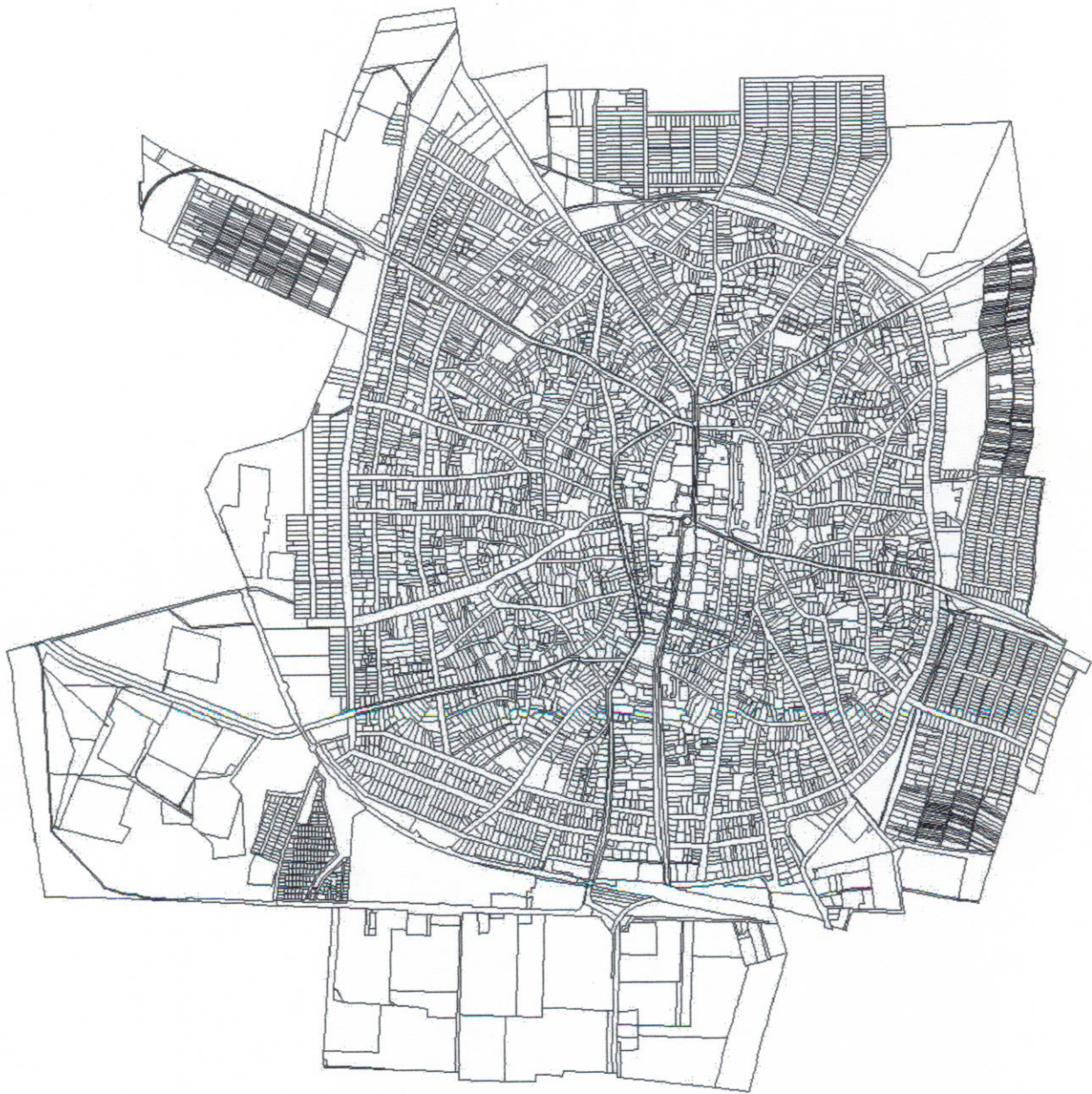

HAJDÚNÁNÁS

TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA

- 2001 -

BEVEZETÉS

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997.évi LXXVIII. törvény a településrendezési tervek készítésének folyamatát, az egymásra épülő munkarészek jóváhagyásának rendjét, a tervek tartalmát és formáját új alapokra helyezte. A rendezési terveket, mint a települések jelenét és jövőjét jelentősen befolyásoló dokumentumokat, szerepükhöz méltóan, alapos előkészítés után, az érdekeltek (lakosság, a gazdasági szereplők, érdekképviselői és államigazgatási szervek, hatóságok) széles körű bevonásával kívánjuk elkészíteni.

A rendezési tervek készítésének első, indító része, a településfejlesztési koncepció összeállítása, majd jóváhagyása.

A településfejlesztési koncepció: A településrendezési tervet megalapozó, az önkormányzati településfejlesztési döntéseket rendszerbe foglaló, önkormányzati határozattal jóváhagyott dokumentum.

A településfejlesztési koncepció szöveges formában foglalja össze a város fejlesztésére vonatkozó lényeges elhatározásokat. Kitér a gazdaság, a településfejlesztés, a környezet alakításának és védelmének minden lényeges elemére. Azokra, amelyek a város jövőjét hosszútávon meghatározó, ezt követően készülő településrendezési tervek

- Településszerkezeti terv
- Szabályozási terv (tervek)
- Helyi Építési Szabályzat

számára megfelelő irányt mutat, illetve alapokat ad .

A településfejlesztési koncepció összeállításában több fontos nemrégiben elkészített, illetve készítés alatt lévő dokumentum került felhasználásra, melyből jelen anyagban csak a településrendezési terv készítésével összefüggésben legfontosabbnak számító elemek kerülnek ismertetésre.

A képviselő-testület gazdasági programot, környezetvédelmi, oktatási, művelődési, kulturális, szociális, és egészségügyi koncepciót dolgozott ki.

A város életét és távlati fejlődését egy-egy témában meghatározó koncepciókat és Képviselő-testületi döntéseket a rendezési terv készítéséhez, a terv jellege által igényelt mélységig felhasználtuk, azokat beépítettük, illetve egyes korábbi döntések időszerűségét megvizsgáltuk:

- **23/1990.(III.29.) VB. számú Határozat**
Jelenleg hatályos Bocskai utca és környéke Részletes Rendezési terve
(az új rendezési terv ezt felülvizsgálja)
- **6/1992.(II.24.) Önkormányzati Rendelet**
Jelenleg hatályos Hajdúnánás Város Általános Rendezési Terve
(az új rendezési tervvel hatályát veszti)

- **98/1992.(II.23.) számú Képviselő-testületi Határozat**
M3-as autópálya nyomvonalának jóváhagyása
(nyomvonal módosulás várható)
- **100/1/1992.(V.14.) számú Képviselő-testületi Határozat**
Fürdőfejlesztés középtávú programjának kidolgozása
(a fürdőfejlesztés prioritást kell, hogy kapjon az új rendezési tervben is)
- **130/2/1992.(V.14.) számú Képviselő-testületi Határozat**
A Körösi Csoma Sándor Gimnázium és Szakközépiskolai tornacsarnok megvalósítási helyszínének kijelölése városi sportpark kialakítás mellérendelésével
(a korábbi döntés fokozatos megvalósításának biztosításával a rendezési terv készítésekor számolni kívánunk)
- **183/1995.(X.26.) számú Képviselő-testületi Határozat**
A város foglalkoztatási helyzetéről és a munkanélküliség csökkentése érdekében tehető intézkedésekről szóló tájékoztató tudomásulvétele, program kidolgozása lehetőségének megvizsgálása
(a foglalkoztatási helyzet javításához szükséges helyi szabályozási lehetőséggel élni kívánunk)
- **191/1995.(X.20.) számú Képviselő-testületi Határozat**
A városi temető 1,5 ha-os bővítése
- **21/1996.(III.07.) számú Képviselő-testületi Határozat**
A testület hozzájárul ahhoz, hogy az ALTEK Alföldi Téglaiipari kft. bányatelek megállapítását kezdeményezze
(az üdülőterületen működő üzem zavartalan termelését biztosítani kívánjuk, egyedi szabályozásokkal védve a terület jellegét és arcultát)
- **111/1996.(VI.26.) számú Képviselő-testületi Határozat**
Hajdúdorog-Hajdúnánás városok között megépítendő kerékpárút megvalósításának elhatározása
(a két szomszédos település együttműködésében rejlő lehetőségek kiaknázását az új rendezési tervben is biztosítani kívánjuk)
- **122/1996.(VIII.15.) számú Képviselő-testületi Határozat**
Hajdúnánás városkép-alakítási, fejlesztési elképzeléseinek elfogadása
(a megfogalmazott célokat be kívánjuk építeni az új rendezési tervbe is)
- **176/1996.(XI.28.) számú Képviselő-testületi Határozat**
A testület hozzájárul a Rác-domb és környékén „Milleniumi emlékpark” kialakításához pályázati források elnyerése esetén
(A Rác-domb és környékét egy jövőbeni zöldövezetként vesszük számításba)
- **41/1997.(III.27.) számú Képviselő-testületi Határozat**
Tiszavasvárit és Hajdúböszörményt összekötő 3502 jelű állami közút korszerűsítésével a testület egyetért, s kötelezettséget vállal arra, hogy a 3 érintett településre eső bekerülési költség 10 %-ának megfelelő arányban, a saját erőt lakosság arányosan biztosítja
(az út korszerűsítését rendezési terv útján is elő kívánjuk segíteni)
- **68/1997.(IV.24.) számú Képviselő-testületi Határozat**
Címzett állami támogatás elnyerése céljából, a Képviselő-testület benyújtja szakmai koncepcióját a Körösi Csoma Sándor Gimnázium és Szakközépiskola épületének rekonstrukciójára
(az intézmény épületének felújítási kérdése prioritást kell, hogy élvezzen, ehhez az épület városképi szerepét, helyi és központi védelemre javasoltságát a rendezési tervben hangsúlyozni kívánjuk)
- **89/1997.(V.29.) számú Képviselő-testületi Határozat**
A Képviselő-testület a Városi Fürdővel szemben lévő ingatlanból szálloda építése céljából értékesítésre területet jelöl ki.

(a fürdőfejlesztéssel együtt, a szálláshely kínálat javításához nélkülözhetetlen fejlesztési területeket rendezési terv útján is kedvező helyzetbe kívánjuk hozni)

- **94/1997.(V.29.) számú Képviselő-testületi Határozat**
A Fürdő utcai Városi kertészet további hasznosításának megtárgyalása.
(a kertészet jövőbeni sorsáról rendezési terv szintjén szükségesnek tartjuk dönteni)
- **102/1997.(VI.26.) számú Képviselő-testületi Határozat**
A testület felhatalmazza a polgármestert, hogy a 3502 jelű, Tiszavasvárit és Hajdúböszörményt összekötő út felújításához szükséges tervek elkészítéséhez pályázatot nyújtson be a társönkormányzatokkal közösen.
(az út korszerűsítését rendezési terv útján is elő kívánjuk segíteni)
- **129/1997.(IX.18.) számú Képviselő-testületi Határozat**
A belterületi vízrendezési helyzetről szóló tájékoztató elfogadása
- **201/1997.(XII.18.) számú Képviselő-testületi Határozat**
A testület a munkaképes korú lakosság egészségi állapotáról szóló helyzetértékelést megtárgyalta
- **9/1/1998.(I.22.) számú Képviselő-testületi Határozat**
A testület úgy határoz, hogy az érintett önkormányzatokkal együtt, megbízási szerződést köt a hajdúböszörményi térségi hulladéklerakó megtervezésére.
(a város jövőben korszerűsödő hulladékkezelése mellett a meglévő szeméttelep és a törmeléklerakó-helyek sorsa vizsgálatra szorul)
- **118/1998.(VI.17.) számú Képviselő-testületi Határozat**
A testület a Hajdúnánás Városi Önkormányzat Környezetvédelmi Programját elfogadja
(a programban szereplő célok rendezési tervet érintő feladatait be kívánjuk építeni az szabályozások közé)
- **177/1988.(IX.10.) számú Képviselő-testületi Határozat**
A testület úgy határoz, hogy a városban üzemelő munkahelyek számára, a munkaerő foglalkoztatás elősegítése érdekében, újabb adókedvezmények biztosításának lehetőségét megvizsgálja
(a vállalászási környezet javításának részeként kezeljük az ipari területek hasznosulásának kimozdítását rendezési tervi eszközök igénybevételével is)
- **13/1999.(I.28.) számú Képviselő-testületi Határozat**
A testület Hajdúdorog várossal regionális szennyvíztisztító-mű és regionális szennyvízelvezetési csatornamű építését határozza el.
(a 2002. évtől induló szennyvízkezelés és elvezetés fejlesztési programot az új rendezési tervben I. ütemként kezeljük, célunk a nagy program, a város teljes területének közművesítése)
- **48/1/1999.(IV.08.) számú Képviselő-testületi Határozat**
A testület Hajdúnánás város rövid- és hosszú távú fejlesztési koncepcióját megtárgyalta és elfogadta.
(az itt megfogalmazott célok meg kell, hogy jelenjenek az új rendezési tervben is)
- **89/2/1999.(VI.10.) számú Képviselő-testületi Határozat**
A testület új településrendezési terv készítésének indítási szándékáról dönt pályázati forrás bevonásával
- **144/1999.(X.14.) számú Képviselő-testületi Határozat**
A testület a „Hajdúnánás Ipari Park” fejlesztést elősegítő vizsgálati anyag elkészíttetését határozta el.
(az ipari foglalkoztatás helyzetének javítása elsődleges célként kell, hogy megjelenjen a rendezési tervben)
- **191/1999.(XII.15.) számú Képviselő-testületi Határozat**
A testület Hajdúnánás város országos és helyi közúthálózat cseréjére vonatkozó átadás-átvételi megállapodás-tervezetet megismerte, jóváhagyja.
(a külső környűri átkelési feladatahoz szükséges korszerűsítés lehetőségét a rendezési tervben is védeni kívánjuk)

- **196/1999.(XII.22.) számú Képviselő-testületi Határozat**
 A testület egyetért Hajdúdorog-Hajdúnánás városok regionális szennyvíztisztító-mű építésének céltámogatással megvalósuló közös beruházással.
(a 2002. évtől induló szennyvízkezelés és elvezetés fejlesztési programot az új rendezési tervben I. ütemként kezeljük, célunk a nagy program, a város teljes területének közművesítése)
- **197/1999.(XII.22.) számú Képviselő-testületi Határozat**
 A testület egyetért Hajdúdorog-Hajdúnánás városok regionális szennyvízelvezetési csatornamű építésének céltámogatással megvalósuló közös beruházással.
(a 2002. évtől induló szennyvízkezelés és elvezetés fejlesztési programot az új rendezési tervben I. ütemként kezeljük, célunk a nagy program, a város teljes területének közművesítése)
- **199/1999.(XII.22.) számú Képviselő-testületi Határozat**
 A testület hozzájárul, hogy a Körösi Csoma Sándor Gimnázium és Szakközépiskolában „akkreditált iskolarendszerű felsőfokú szakképzés” induljon.
(a város jövőbeni foglalkoztatási helyzetének javításában kiemelt szerep hárul az oktatási intézményeinkre, működési feltételeik javításához szükséges rendezési tervi szabályozásokkal élni kívánunk)
- **200/1999.(XII.22.) számú Képviselő-testületi Határozat**
 A testület a hajdúböszörményi 01329/4 hrsz-ú külterületi ingatlan megvásárlásához -térsvégi hulladéklerakó céljára- 1.892 eFt-ot biztosít.
(a város jövőben korszerűsödő hulladékkezelése mellett a meglévő)
- **30/2000.(II.17.) számú Képviselő-testületi Határozat**
 A testület az egész Ifjúsági Parkra (volt Hősök Ligete) kiterjedő hasznosítási terv készítését határozza el.
(a terület zöldövezeti szerepének előtérbe kerülését rendezési tervileg is elő kívánjuk segíteni)
- **54/3/2000.(III.16.) számú Képviselő-testületi Határozat**
 A testület elhatározza, hogy pályázatot nyújt be a Hajdúnánás-Tedej Fürdőuduló járhatóvá tételére és a vasúti átjárójának visszaállítására.
(a területen jelentkező megközelítési gondok rendezéséhez szükséges rendezési tervi szabályozások kidolgozására intézkedünk)
- **85/2000.(IV.20.) számú Képviselő-testületi Határozat**
 A testület a Körösi Csoma Sándor Gimnázium és Szakközépiskola életveszélyes homlokzatú és vízállásos pincéjű épületének felújításához pályázatot nyújt be.
(az intézmény épületének felújítási kérdése prioritást kell, hogy élvezzen, ehhez az épület városképi szerepét, helyi és központi védelemre javasoltságát a rendezési tervben hangsúlyozni kívánjuk)
- **90/2000.(IV.20.) számú Képviselő-testületi Határozat**
 A testület a Tűzoltóparancsnokság előtti közterület rendezési szándékát nyilvánítja ki.
(a városközpont arculatfennmaradására a jövőben látványosabb erőfeszítéseket is fel kell vállalni, a rendezési tervben meg kívánjuk vizsgálni ennek és a Kossuth utca belvárosi szakaszának, főterünknek funkcionális és térépítési lehetőségeit)
- **132/2000.(VI.22.) számú Képviselő-testületi Határozat**
 A testület javaslat elkészítését határozza el a Csiha Győző Ipari Szakmunkásképző és Szakközépiskola részére tanterem és kollégium férőhely biztosításával kapcsolatban.
(a város jövőbeni foglalkoztatási helyzetének javításában kiemelt szerep hárul az oktatási intézményeinkre, működési feltételeik javításához szükséges rendezési tervi szabályozásokkal élni kívánunk)
- **139/1/2000.(VI.22.) számú Képviselő-testületi Határozat**
 A testület a Maklár Lajos Ének Tagozatos Általános, Közép- és Zeneiskola és a 2. számú Általános Iskola által eddig mezőgazdasági gyakorlat

biztosításaként használt terület e funkcióját megszünteti és a területet vállalkozói telephely céljára kijelöli.

(a funkcióváltást a rendezési tervben is levédjük)

- **139/2/2000.(VI.22.) számú Képviselő-testületi Határozat**

A testület a Barcsa János Számítástechnikai Tagozatos Általános Iskola által eddig mezőgazdasági gyakorlat biztosításaként használt terület e funkcióját megszünteti és csereterületként kijelöli.

(a funkcióváltást a rendezési tervben is levédjük)

- **140/2000.(VI.22.) számú Képviselő-testületi Határozat**

A testület nyilvános versenytárgyalás útján szálloda építés céljára értékesíti az 5387 hrsz-ú ingatlan egy részét, valamint az 5388 hrsz-ú ingatlant összesen kb. 8.000 m² területet és meghatározza a pályázati feltételeket.

(a fürdőfejlesztéssel együtt, a szálláshely kínálat javításához nélkülözhetetlen fejlesztési területeket rendezési terv útján is kedvező helyzetbe kívánjuk hozni)

- **142/2000.(VI.22.) számú Képviselő-testületi Határozat**

A testület Szabóné Marth Éva képviselőnő képviselői önálló indítványát – mely szerint a Köves-halom területén régészeti feltárás indul- elvben támogatja.

(helyi értékeink védelmét rendezési tervi úton is biztosítani kívánjuk)

- **163/2000.(VII.19.) számú Képviselő-testületi Határozat**

A testület egyetért Hajdúdorog-Hajdúnánás városok regionális szennyvíztisztító-mű megépítéséhez PHARE támogatás iránti pályázat benyújtásával.

- **166/1/2000.(IX.14.) számú Képviselő-testületi Határozat**

A testület a város lakosságának egészségügyi állapotáról, az ÁNTSz Hajdúnánási Intézetének 1999. évi adatai alapján készült tájékoztatót tudomásul vette.

(a lakosság egészségügyi helyzetének javítása meg kell, hogy jelenjen az új rendezési tervben is)

- **174/2000.(IX.14.) számú Képviselő-testületi Határozat**

A testület a városrendezési, városszépítési koncepcióra vonatkozó előterjesztést elfogadja, annak intézkedési javaslatait támogatja.

(a megfogalmazott célokat be kívánjuk építeni az új rendezési tervbe is)

- **176/2000.(IX.14.) számú Képviselő-testületi Határozat**

A testület a város közvilágításának korszerűsítési szándékáról dönt.

- **177/2000.(IX.14.) számú Képviselő-testületi Határozat**

A testület regionális pályázat benyújtását határozza el az EU PHARE 2001 támogatása iránt fürdőfejlesztés témában.

(a 2002-ben beinduló fürdőfejlesztési programokon túl további hosszú távú programokat kívánunk kidolgozni, melyhez a szükséges rendezési tervi szabályozásokat is meghozzuk)

- **178/2000.(IX.14.) számú Képviselő-testületi Határozat**

A testület a 2. számú Általános Iskola új épületének beruházási helyszínét kijelölte.

(a helyszín kijelöléséből adódóan szükséges rendezési tervi szabályozásokról gondoskodni kívánunk)

- **197/2000.(X.12.) számú Képviselő-testületi Határozat**

A testület megalkotja Hajdúnánás Város Lakáskonceptióját.

(a koncepcióban célul tűzött megvalósításához szükséges telekosztási, beruházási helyszínek biztosítása rendezési tervi feladatként meg fog jelenni)

- **198/2000.(X.12.) számú Képviselő-testületi Határozat**

A testület bérlakásépítési program indításáról dönt és kijelölte az első helyszíneket.

- **217/2000.(XI.23.) számú Képviselő-testületi Határozat**
A testület a ciklusprogramban célul tűzött feladatokról szóló tájékoztatót megtárgyalta és elfogadja.
- **218/2000.(XI.23.) számú Képviselő-testületi Határozat**
A testület Hajdúnánás város közoktatási intézkedési tervét elfogadja
(a város jövőbeni foglalkoztatási helyzetének javításában kiemelt szerep hárul az oktatási intézményeinkre, működési feltételeik javításához szükséges rendezési tervi szabályozásokkal élni kívánunk)
- **219/2000.(XI.23.) számú Képviselő-testületi Határozat**
A testület „a város környezetvédelmi helyzetének felméréséről, a környezetszennyező források megszüntetéséről” szóló tájékoztatót megtárgyalta és elfogadta
(az itt megfogalmazott célok meg kell, hogy jelenjenek az új rendezési tervben is)
- **222/2000.(XI.23.) számú Képviselő-testületi Határozat**
A testület a 4748 és 4746 hrsz-ú földrészletek ipari célú egyesítését lehetővé tevő útkiváltást támogatja
(célunk a rendezési tervet érintő, városérdekkel azonosuló vállalkozásfejlesztésekhez szükséges rendezési tervi szabályozások kidolgozása)
- **225-226/2000.(XI.23.) számú Képviselő-testületi Határozat**
A testület egyetért a Hajdúdorog-Hajdúnánás regionális csatornamű csatornahálózat és szennyvíztelep cél- és KAC támogatással megvalósítandó beruházással.
(a 2002. évtől induló szennyvízkezelés és elvezetés fejlesztési programot az új rendezési tervben I. ütemként kezeljük, célunk a nagy program, a város teljes területének közművesítése)
- **134/2001.(VI.20.) számú Képviselő-testületi Határozat**
Dr. Kiss József képviselő önálló képviselői indítványa alapján, a testület Keleti-főcsatorna vizitúra fogadóállomás létrehozási szándékáról döntött pályázati forrás elnyerése esetén.
(az idegenforgalmi törekvéinkben a fürdőfejlesztésen túl, többek között a Keleti-főcsatorna nyújtotta lehetőségek kiaknázása is célunk kell, hogy legyen, amit a rendezési tervben szabályozással is elő kívánunk segíteni)
- **135/2001.(VI.20.) számú Képviselő-testületi Határozat**
A testület helyi védelem alatt álló épületek felújításának pályázat útján történő anyagi támogatás vizsgálatának szándékáról döntött.
(a város számára értékes épületek védelme a rendezési tervben is meg kell, hogy jelenjen)
- **142/2001.(VII.12.) számú Képviselő-testületi Határozat**
A testület Termálfürdő Fejlesztési Program indításáról döntött a Széchenyi Terv pályázata útján

A rendezési tervvel kapcsolatosan támasztott alapvető igény a városi jelleg fenntartása, erősítése és Hajdúnánás reális alapokon álló fejlesztése, 15-20 éves távlatok meghatározásával. A tervnek hangsúlyoznia kell a város eddigi értékeit, erre épülve biztosítani kell a kulturált élet feltételeit.

Törekedni kell a városközpont városi jellegének hangsúlyozására. A közlekedés elősegítése érdekében, meg kell vizsgálni a szűk utcaszakaszok szélesíthetőségét, ki kell jelölni az utcák forgalom nagyságától függő hierarchiáját.

Az elkövetkező időszak alapvető feladata a város értékeinek megőrzése, a céltudatos és arányos fejlesztés, amely figyelembe veszi az általános népesedési tendenciákat.

Az adottságok figyelembevételével keresni kell a gazdasági fejlődés, fejlesztés lehetőségeit, melynek elsődleges feltétele új munkahelyek megteremtése, a meglévők jövedelemtermelő képességének fokozása. Az átalakítási folyamattal javítani kell a várható Európai Unió csatlakozás esélyeit.

Hajdúnánás jövőbeli fejlődésének esélyét a gyógyvizű strandfürdőre épülő nagyszabású fejlesztések, a meglévő és újonnan idetelepülő ipari vállalkozások, a kedvező adottságokkal rendelkező mezőgazdaság megbecsülése és még eredményesebb kihasználása, a térségi és szomszédági kapcsolatok erősítése jelentheti.

TARTALOM

I. TELEPÜLÉSALAKÍTÓ TÉNYEZŐK:

1. Regionális összefüggések, térszerkezeti helyzet. A város térségi szerepében, jelentőségében elvárt jövőbeli fejlődés irányai, az ehhez szükséges fejlesztések meghatározása.
2. Természeti-táji adottságok, tervezett változtatások irányának, jellegének meghatározása. (A mezőgazdasági művelésű területek jövőbeni használata. Gyep, legelő- szántó, erdő területek arányának alakulása.)
3. A népességszám alakulása.
4. A gazdaság fejlesztési koncepciója.
(A gazdaság összetételének várható alakulása. A gazdasági ágazatok arányának hosszú távú meghatározása. A fejlesztéshez szükséges legfontosabb településfejlesztési intézkedések meghatározása, a rendezési tervvel kapcsolatos, ilyen irányú elvárások megfogalmazása.)
5. A település története és alakító hatásai.
(A város múltjából, hagyományaiból megtartandó, a településrendezési tervekben figyelembe veendő legfontosabb értékek meghatározása. Az épített környezet megóvása, még karakteresebbé és egységesebbé tétele érdekében meghozandó intézkedésekkel szemben támasztott követelmények.)

II. A KÜLTERÜLET ÁLTALÁNOS ADOTTSÁGAI, ÉS FEJLESZTÉSE:

1. A külterület szerkezete, terület-felhasználása.
(A javasolt fejlesztések, szükséges változtatások meghatározása, az ezzel kapcsolatos elvárások megfogalmazása. A külterületi földek hasznosításának távlati meghatározása, a külterületen lévő egyéb gazdasági tevékenységeknek helyt adó létesítményekkel kapcsolatos elvárások.)
2. A külterület védett és védelemre méltó értékei, az ezekkel kapcsolatos elvárások.

III. A BELTERÜLET ÁLTALÁNOS ADOTTSÁGAI ÉS FEJLESZTÉSE :

1. A belterület szerkezete és terület-felhasználása.
2. Lakóterület-fejlesztés, lakásépítés.

3. Zöldterületek fejlesztése.

- Temetők és kegyeleti parkok (felhagyott temetők),
 - Sportterületek
 - Pihenő és közparkok.
 - Erdőterületek

4. Intézményterületek, intézmények fejlesztése.

- Igazgatási, politikai, társadalmi
- Szociális, egészségvédelmi
- Művelődési, oktatási, nevelési
- Kereskedelmi, vendéglátó, szolgáltató létesítményekre vonatkozó elképzeléseket.

IV. ÜDÜLÉS ÉS IDEGENFOGALOM:V. KÖZMŰELLÁTÁS FEJLESZTÉSE:

1. Vízrendezés, felszíni vízelvezetés,
2. Ivóvízellátás-termálvizek,
3. Szennyvízelvezetés, kezelés, tisztítás,
4. Gázenergia ellátás,
5. Elektromos energia ellátás,
6. Postaszolgálat, telefonhálózat,
Rádió-és televízió műsorszórás és vétel.

VI. KÖRNYEZETVÉDELLEM ÉS KÖRNYEZETÁLAKÍTÁS:

I. TELEPÜLÉSALAKÍTÓ TÉNYEZŐK:

1. REGIONÁLIS ÖSSZEFÜGGÉSEK, TÉRSZERKEZETI HELYZET

Hajdúnánás, mint Debrecen után a megye 3. legnagyobb (Hajdúszoboszló és Hajdúböszörmény városokat követve), 19.090 fős lakosú városa, Hajdú-Bihar megye északkeleti ritkán lakott, gazdaságilag nehezebb helyzetben lévő térségében fekszik, 25.962 hektár közigazgatási területtel. A statisztikai körzetet, ahol található, három hajdúváros, Hajdúböszörmény, Hajdúnánás és Hajdúdorog alkotja. Sajátos történelmi-gazdasági társadalmi fejlődés eredményezte, hogy az itt elhelyezkedő három középváros ellátó funkciói csak a saját közigazgatási határainkon belül érvényesülnek. Mindhárom város középfokú központi funkciókat lát el. Egyik városnak sincs vonzáskörzete. Hajdúdorog Hajdúnánástól 4 km-re fekszik.

Hajdúnánásnak a megyében 17 és 24 km-es körzeten belül más községi vagy város szomszédja nem található. Hajdúnánás hátrányos helyzetű, de a megye térszerkezetileg kedvezőbb, fejlettebb, urbanizáltabb részén található, s jó talajadottságai és klímája révén mezőgazdasága kifejezetten fejlett.

A másodrendű főutak is messze, 16-20 km-re esnek a várostól. Ennek ellenére Hajdúnánás a szellemisége révén, melyet az egykori nagyon erős alap és középfokú oktatási intézményeinek is köszönhet, térségi szerepkört tudott elérni.

Hajdúnánás Önkormányzati Tűzoltósága látja el Hajdúdorog, Polgár, Görbeháza, Újszentmargita, Tiszagyulaháza, Újtikos és Folyás települések tűzvédelmi feladatait. A város Körzeti Rendőrkapitánysága végzi Hajdúdorog, Polgár, Görbeháza, Tiszagyulaháza, Újtikos, Folyás közbiztonsági feladatait. Ugyanezen térség regionális közműfenntartói is Hajdúnánásra települtek (igaz 2001. januárjától a TITÁSZ Kirendeltség megszűnt). Hasonló térségi feladattal működik az új épületbe költözött mentőállomás is. Más települések betegei számra is szolgáló Tüdőgondozó Intézetet működtet az önkormányzat. A Hajdú-Bihar megyei Munkaügyi Központ területi (Hajdúnánás, Hajdúdorog, Görbeháza) kirendeltsége Hajdúnánáson működik.

Hosszútávon mind földhivatali kirendeltségnek, mind közjegyző hivatalnak, bíróságnak helyet kellene szorgalmazni a városban.

A várost jelenleg nem érinti autópálya, autóút, főútvonal, másodrendű főútvonal, de még harmadrendű út sem. A 36-os, 35-ös másodrendű főútvonalaktól is félreesően 16-20 km távolságra fekszik, ezirányú életképes tömegközlekedés nélkül.

Városunk közlekedési, s ezzel gazdasági elszigetelődésének elkerülése érdekében is stratégiai kérdéssé vált a Polgárig megépülő autópályához kapcsolódásunk.

Hajdúnánás kapcsolódási helyzetének további jelentős javulását szolgálhatja a két legközelebbi másodrendű főutat (35-ös, 36-os) összefűző, azokat összekötő 3502 jelű állami közút korszerűsítése, gyorsabbá, biztonságosabbá tétele.

Ennek jelentőségét tovább növeli, az M3-as autópálya legújabb javaslatba hozott nyomvonala, mely Hajdúböszörmény északi szomszédságában vezet. Az autópálya nyomvonalának „B”-jelű korábbi változata Hajdúnánás északi szomszédságában vezetett volna. Az új nyomvonal mai tervezete nem érinti Hajdúnánás közigazgatási területét. Számunkra nagyon fontos, hogy Hajdúnánásról könnyen elérhető fel- és lehajtó csomóponti hely kerüljön kijelölésre.

Az M3-as autópálya városra gyakorolt hatását az új nyomvonal ismeretében ismételten meg kell vizsgálni.

Hajdúnánás számára egyetlen vasúti kapcsolatot jelentő Tiszalök-Debrecen vasútvonal az elmúlt 10 évben túlságosan „mellékvágányra” került. A pályaszerkezet elavulásából adódóan, egyre lassúbb és egyre kevésbé közkedvelt közlekedési eszközzé lett. A vonalon fekvő szabolcsi és hajdú településeknek közösen fel kell tárniuk a vasúthoz fűződő érdekeiket és szükséges intézkedési tervet kell kidolgozniuk. Figyelemmel kell kísérni a közelben lévő szabolcsi megyeszékhely térségi fejlesztési érdekeit és azonosulás esetén Hajdúnánás és Hajdúdorog városoknak időben rá kell hangolódniuk arra. Nyíregyházának létérdeke elérhetőségének nagyléptékű javítása.

Tovább kell javítani a kapcsolatot Szabolcs-Szatmár-Bereg megye székhelyével, Nyíregyházával.

El kell érni, hogy a szabolcsi megyeszékhely szomszédságában lévő jelentős lélekszámú Hajdúnánás és Hajdúdorog városokból a nyíregyházi munkahelyekre, a közép- és felső fokú intézményekbe munkakezdés-, illetve tanítás kezdési ideje előtt el lehessen jutni közvetlen vasúti kapcsolat híján autóbusz tömegközlekedési járat útján is. A lendületesen fejlődő szabolcsi központ a város számára is számtalan szolgáltatási, oktatási bankrendszeri, foglalkoztatási lehetőséget nyújthat, közeli repülőtere Hajdúnánás megítélését is kedvezőbbé teheti.

Szorgalmazni kell a sikeres nyíregyházi cégek Nánás irányába történő terjeszkedését.

Meg kell teremteni a Hajdúdorog-Hajdúnánás városok között kiépült kerékpárút Tiszavasvári irányába történő folytatásának lehetőségét.

Ez nemcsak a Nánáshoz tartozó tedeji lakosság számára nyújthat kényelmesebb elérési lehetőséget a városhoz, hanem az évtizedek óta Hajdúnánás- Tedej-Tiszavasvári között fennálló, megyehatárokat átlépő foglalkoztatási mozgás (ICN alkaloida) egyik alternatíváját is nyújthatja.

Hajdúnánás Debrecen centrikusságú város. Tömegközlekedését a Tiszalök-Debrecen közötti vasútvonal, és döntően Hajdúnánás-Debrecen buszjáratok

jelentik. Ezeken kívül csak gyér buszközlekedést tart fenn a HAJDÚ VOLÁN Polgár és Nyíregyháza felé. Ugyanez a megyeszékhely felé irányultság határozza meg a közigazgatási fűződésekön kívül a gazdasági, kereskedelmi kapcsolatokat is. Ezen elérési útvonalon fűződnek fel Hajdúdorog, Hajdúböszörmény települések egy statisztikai körzetet alkotva a 3 hajdúváros. Mindhárom foglalkoztatási nehézségekkel küzdő város előnyös térségi kapcsolódásait keresi, amit Hajdúböszörmény a közeli megyeszékhelyben talált meg, míg a két egyaránt nehéz helyzetű Hajdúdorog és Hajdúnánás települések számára, más megyei szomszéd hiányában, csak egymás segítése, az összefogás maradt.

A két város Hajdúnánás és Hajdúdorog közelsége számtalan további közös fejlesztés lehetőségét nyújtja a közel azonos nehézségekkel küzdő városok számára.

A megye északkeleti sarkába szorult, a megyeszékhelytől 40 km-re, a közlekedési folyosóktól 16-20 km-re távol eső Hajdúnánás számára a térségfejlesztés elsődlegessége soha vissza nem térő alkalmat teremthet arra, hogy hátrányos adottságait, a megye határokön innen és túli szomszédaival közös érdekeinek érvényesítésével felszámolhassa, jövőt teremtve a városnak és térségnek egyaránt.

2. TERMÉSZETI- TÁJI ADOTTSÁGOK A TERVEZETT VÁLTOZTATÁSOK IRÁNYÁNAK ÉS JELLEGÉNEK MEGHATÁROZÁSA:

Hajdúnánás közigazgatási területének nagyobb része a Hortobágy keleti részének magasártéri jellegű síkságához, kisebb része a Hajdúhát nyugati harmadának lösszel takart hordalékkúp síksági területéhez tartozik. Éghajlata mérsékelt meleg és száraz. Az évi napsütéses órák száma 1950 körüli. Évi középhőmérséklete 9,7-9,9 Celsius fok. A legmelegebb nyári hőmérsékleti maximumok sokévi átlaga 34,0 Celsius fok körüli, a téli abszolút minimumok átlaga -17,0 és -17,5 Celsius fok közötti. A csapadék évi mennyisége 520-550 mm. A leggyakoribb az ÉK-i, É-i és a DNy-i szelek. Az átlagos szélsébség 2,5-3 m/s. A szárazság, a szeszélyes csapadékeloszlás elsősorban a szárazságtűrő növényfajok termesztését teszi gazdaságossá. Vízrajzilag a Keleti-főcsatornára támaszkodik, amely a Hajdúhát Ny-i peremén halad. Ez biztosítja az öntözővizet, de napjainkban már a halászat, horgászat és a vízi sportok szempontjából is hasznos. Úde részei Nánás határának az egykori téglagyári agyagbányákban létesített horgásztavak. Vízháztartását szárazság, gyér lefolyás és vízhiány jellemzi. A talajvíz mélység 2-4 m között van, mennyisége nem számottevő.

Már az 1930-as években megállapították, hogy a város területe alatt gazdag hévízkincs rejtőzik a föld mélyén, de csak az 50-es évek végén nyílt lehetőség a kihasználására. 1958-ban 1019 m mélyről tört fel a 67 Celsius fokos konyhasós,

jódos-brómos hévíz. A Városi Fürdő reumatikus, mozgásszervi és nőgyógyászati betegségeket gyógyító vizét gyógyvízzé nyilvánították.

A strandfürdő további jelentős fejlesztése, a szomszédságában lévő területek pihenő- üdülő területként való hasznosítása szükséges. Távolban a Keleti-főcsatornáig terjedő területsáv hasonló célú felhasználását kell előirányozni.

Az erdőterületek arányát a gyep- legelő területeket és a gyenge minőségű szántó területeket felhasználva növelni kell.

A mezővédő erdősávok, és a külterületi út menti fásítások újra telepítését kell szorgalmazni.

A Keleti- Főcsatorna elsősorban öntözési és ivóvíznyerési célokat szolgál. A kialakult vízparti pihenőházas beépítést nem számítva újabbak létesítése nem kívánatos. Ez alól kivételt képez a tervezett üdülőterületi sáv, melynek csatlakozó részén vizsgálni szükséges a hasznosítás lehetőségeit.

A vízi hajózás jövőbeli fejlesztését figyelembe véve hajókikötő helyét kell kijelölni, lehetőleg a tervezett üdülőterülethez is kapcsolódva. A vizitúrázáshoz szükségesnek ítélt víziállás és csónakház helyével a rendezési tervnek is számolni kell.

Hajdúnánásnak a Hortobágy kistájhoz tartozó területén a réti szolonyec, sztyeppesedő réti szolonyec és a szolonyeces réti talajok, a hajdúháti részeken legnagyobb arányban mészlepedékes csernozjomok fordulnak elő.

Növényzetileg a Tiszántúli flórajáráshoz tartozik. A csatornák mentén telepített erdősávokat találunk puhafa- és keményfaalkotókkal (nyár, fűz, tölgy, kőris, szil). A vizektől eltávolodva a nedves, majd a száraz sziki rétre érünk, melyeket a nyár végére a rét jellemző virágai tesznek tarkává. A szikesek növényvilága is nagyon változatos. A gyakoribb fák között megtalálhatjuk a kocsányos tölgyet és az Amerikából telepített fehér akácot. A mezőgazdaságilag művelt területek főbb haszonnövényei a búza és a kukorica, ezen kívül ipari növények (cukorrépa), konzervipari növények (csemegekukorica, zöldborsó) és takarmánynövények (lucerna) jellemzőek. A kedvezőtlenebb adottságú területeket legelőként, kaszálóként hasznosítják. A nánási külterületek vadvilágában megtalálható az őz, nyúl, fácán, fogoly, túzok, vadliba, ruca. A város közigazgatási területét természetvédelmi terület nem érinti.

3. A NÉPESSÉGSZÁM ALAKULÁSA

A város népességszáma 1870-től 1960-ig (a háborús éveket leszámítva) fokozatosan növekedett, az 1960-as években a munkalehetőségek hiánya miatt csökkent, majd az új ipari üzemek és infrastrukturális fejlesztéseknek köszönhetően 1970 és 1991 között ismét emelkedett. Az 1991-es népszámlálás óta 19.000 fő körül stagnál a népességszám, aminek oka az országos tendenciákban keresendő: a házasságkötések és születések számának csökkenése, a halálozások számának növekedése.

A mezőgazdaság szocialista átszervezése, a munkalehetőségek hiánya miatt, az elvándorlások következtében a népességszám több mint 1600 fővel csökkent az 1960-1970-es évtizedben. Az új ipari üzemek, gyárak létesítésének, és az infrastrukturális fejlesztések hatásának köszönhetően a népességszám növekedése volt megfigyelhető a 1991-es népszámlálásig. A népességszám azóta 19000 fő körül stagnált. A vándorlási egyenleg szinte évről évre változó képet mutat, általában negatív vándorlási különbözet jellemezte hajdúnánás demográfiai viszonyait. 1997-ben 19090 fő a város népessége, amely 74 fő/km²-es népsűrűséget jelent. A születések számának csökkenésével csökkent a gyermekkorúak, fiatalok aránya, és az országos tendenciákhoz hasonlóan megindult a népesség öregedése. A nemek szerinti megoszlásban az aktív korról bezárólag minden korosztályban a férfiak száma nagyobb, a nyugdíjas kort azonban már jóval több nő éri el. Munkahellyel rendelkezik a munkaképes korú lakosság 42 %-a. A hajdúnánási üzemek többségét sem kímélte a kibontakozott gazdasági válság. A talpon maradtak is jelentős létszámcsökkentéssel járó átalakuláson mentek keresztül, ezért a munkanélküliek száma gyors ütemben növekedett. A város népességszáma az utóbbi években lényegét tekintve stagnál.

Hajdúnánás népességszáma 2000. év végén: 18768 fő volt.

Az elmúlt évtizedek tendenciáját tekintve a város népességszáma az elkövetkező 15- 20 évben lényegesen nem fog változni. Annak érdekében, hogy az intézményi ellátás, közműellátás, lakóterületfejlesztés vonatkozásában kellő tartalékokkal rendelkezzen a város, a távlati irányadó népességszám 20 000 főben való megállapítása szükséges.

4. A GAZDASÁG FEJLSZTÉSI KONCEPCIÓJA

a) ADOTTSÁGOK:

Hajdúnánás alapvetően mezőgazdasági jellegű város, erre predesztinálja a múltja és jó termőföldje. Akár hazai szinten, Hajdúnánáson is a rendszerváltozás után a földterület döntő hányada magántulajdonba került, azonban jelenlegi földhasználat-szerkezete alapjaiban gátolja a farmstruktúra kialakulását, hiszen az egyes mezőgazdasági termelők földbirtokai általában több táblában találhatók. Nehézséget jelent, hogy az egykoron 99 %-ban 4 nagyüzemre (Tedeji Állami Gazdaság, Béke Termelőszövetkezet, Új Élet Termelőszövetkezet, Micsurin Termelőszövetkezet) koncentrált agrártermelés kiváló műszaki eszközei helyett, a családi gazdaságokban a termelés többnyire a leselejtezett és feljavításukkal termelésbe vont eszközökkel indult, a korábban elismerten termelési kultúrát adó agrárértelmiség irányítását, szakmai útmutatását nélkülözően, improvizatív, tőke nélkül minőségi vetőmag, műtrágyázás stb. feladásával.

1870-ben a város küzdött a vasútért, melynek települést érintő nyomvonaláért tetemes költségvállalást, térítésmentes földeket és egyévi közmunkát kellett biztosítani. De ez az egykori előrelátó áldozatvállalásnak köszönhető vasútvonal később bázist jelentett a mezőgazdaság mellé megtelepülő ipari foglalkoztatásnak. Komoly malom és szalmaipar alakult ki a század elejére, de ezet leszámítva a város 1945 előtt alig rendelkezett ipari létesítménnyel, a meglévők pedig a lakosság elenyésző százalékát foglalkoztatták.

A Csiha Malom már 1896-tól a lakosság szolgálatában állt. A szalmaipar ugyan jelentős volt, de nem lépett ki a háziipari keretek közül.

A következő lépés a magánkisipar átszervezése, a szövetkezeti kisipar megteremtése volt. A Fa- és Fémipari KTSZ nyolc szakmával kezdte meg a lakosság szolgálatát. A Városgazdálkodási Vállalat 1953-ban, a Ruhaiipari és a Vasipari Vállalat pedig 1954-ben alakult. A konfekció ipar a 60-as évekre már közel 2 000 főt foglalkoztatott. Bár a nánási üzemek, ktsz-ek, vállalatok évről évre fejlődtek, de a tömegesen jelentkező munkaerő felesleget nem tudták foglalkoztatni. A városnak nagyipari létesítményre volt szüksége. Az új üzem, a Budapesti Szellőző Művek Hajdúnánási Telepe 1960-ban rakta le alapjait. Hajdúnánás legnagyobb munkahelyeként a TUNGSRAM Rt. (Egyesült Izzólámpa és Villamossági Rt.) Gyáregységének beindítása-, később még néhány nagyobb üzem és vállalat alakulása teljesített ki. Lassan, de biztosan megindult a város infrastrukturális fejlődése.

Az 1990-es évek rendszerváltása, gazdasági válsága azonban ismét visszavetette a fejlődés lendületét. A 60-as, 70-es években betelepített ipari termelő üzemeket elsőik között számolta fel (ezek között a legfájdalmasabb a TUNGSRAM Rt. egy korszerű gyáregységének bezárása), fojtotta meg a piacgazdaságra átállás, míg a bázist jelentő mezőgazdaság szerkezet-átalakítása a szervezett foglalkoztatás helyett, a bizonylaton és egyelőre még kétséges kistermelést hozta, elkeseredettséget és szolid megélhetési körülményeket állandósítva a városban.

Hajdúnánáson a legtöbb embert foglalkoztató üzem a TUNGSRAM Rt. volt, közel 1500 főnek nyújtott megélhetést. A Részvénytársaság vezetői azonban 1994-ben a Hajdúnánási gyáregység felszámolása mellett döntöttek, a dolgozók egy részét elbocsátották, egy kisebb részük pedig a hajdúböszörményi üzemben kapott munkalehetőséget. 1994 óta tehát a több, mint tíz hektáros gyáregység üres, a GENERAL ELECTRIC, mint tulajdonos évente jelentős összeget áldoz az épületek állagmegóvására és őrzésére.

A hirtelen jött 17-18 % os munkanélküliség kezelésének egyedüli megnyugtató megoldása az üzemi termelések újraindítása lehet mind az ipar, mind a mezőgazdaság terén.

A 90-es évek hozta kedvezőtlen gazdasági helyzetünkből való kitörés egyik lehetőségét a gyógyidegenforgalom fejlesztésében látta első döntései közt az

önkormányzat, amihez a fejlesztési projektet az oxfordi egyetem készítette 1991-ben, befektetők érdeklődésének felkeltése céljából. Ez ideig sikertelenül.

A gyógyfürdő szerepe egyöntetűen fejlesztési értékűvé vált az önkormányzat számára. Ezért erejéhez mérten lassú, de évről évre eredményes arculatformálást hajt végre, a medencék kicsempézésével, a hideg és meleg vizes kutak hosszútávra szolgáló felújításával, a téli fürdőzést és gyógyászatot szolgáló fedett fürdő végrehajtott rekonstrukciójával, bővítésével. E megkezdett, 10 év óta tartó céltudatos munka folytatásra és központi forrásokból támogatásra érdemes.

A strand vonzással bírt a Borsod megyeiek számára, akik a szolgáltatások igénybevételét állandósítva hétvégi házak építésével egy egész üdülőtelepet hoztak létre a strand szomszédságában. Mára hasonló céllal (egyelőre érdeklődési szinten) a küldöldiek is megjelentek, így a lengyelek és a németek elsősorban.

b) FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ:

A város önerőből megindított gyógy- idegenforgalmi fejlesztései társulnak a megye ez irányú célkitűzéseivel is, valamint a korábban említett közlekedési kapcsolatok javítása (M3 folytatása Polgártól Nyíregyházáig a város elérését idegenforgalmilag is erősíti.

A térségnek, mint potenciális európai fejlesztési régióknak jelentős fejlődési lehetőségei vannak a turizmusban, a kereskedelemben és egyes speciális ipari területeken. Ebből kiindulva a magyarországi Európai csatlakozás felkészülési szakaszában is már ezt a régiót, mint potenciális európai fejlesztési régiót veszi figyelembe az Európai Unió és várhatóan fejlesztési, főként infrastrukturális fejlesztési forrásokat fog kapcsolni.

Ezt erősíti és felgyorsítja az M3 autópálya határig történő megvalósítása, ami Hajdúnánást először történelme során, mind hazánk és nyugat, mind e régió közlekedési folyosóját fűzi majd fel.

Szorgalmazni kell a termelésből kivont, parlagon levő üzemi épületek betelepítését, foglalkoztatásra hasznosítását annál is inkább, mivel a korábbi nagyobb üzemi foglalkoztatók visszaszorulása mellett, ma a kisvállalkozók azok, akik szerteeágazó profilukkal jelentős tömegek felszívására lehetnek képesek, ha a vállalkozásaikat stabilizálni, és fejleszteni tudják.

Hajdúdoroggal összefogva közös ipartelepítés lehetőségét is vizsgálni szükséges.

A hajdúnánási mezőgazdaságban általános a tőkeszegénység, amit a pénzáramlás lassúsága súlyosbít. Az értékesítési zavarok, a fizetések elhúzódása, az infláció leértékelik a termelésben felhasználható tőkét.

A hajdúnánási modernizáció az élelmiszer- termelési és feldolgozási tevékenységet nem mellőzheti.

A helyben már megtelepült feldolgozó ipar szintjét emelni kell (malomipar, korszerűsödő vágóhidak, takarmány előállítás, stb.)

5. TELEPÜLÉS TÖRTÉNETE ÉS ALAKÍTÓ HATÁSAI

a) TELEPÜLÉSTÖRTÉNETI ÖSSZEFOGLALÁS:

Különböző népcsoportok már a csiszolt kőkorszakban éltek ezen a területen (i.e. 4500-2500). Hajdúnánás határában megtalálhatjuk a Nagy Ároksánc-rendszer emlékét őrző Csörsz-árkot, amely a kutatások szerint a szarmaták országát védte a germán törzsek ellen. A IV. sz. második felében érkeztek ide a gepidák, majd a század végén a hunok és az avarok. Az írott emlékek három olyan falura vonatkoznak, melyek a mai Hajdúnánás határán belül helyezkedtek el: a XIII. századtól említett Nánás, a XIV. sz. elején feltűnő Tedej, és csak a XVI. Századtól adatolható Varjas.

A Váradi Regestrum említi először Nánást, amely a későbbiekben Nánásmonostora néven bukkan fel, ekkor tehát templomos község volt. 1301. évi adatok szerint a település valószínűleg a tatárjárás következtében teljesen elnéptelenedett. 1421-ben Nánás Brankovics György szerb fejedelemre adományoztatott, akit az 1450-es országgyűlésen a törökkel való szövetkezése miatt megfosztották magyarországi birtokaitól. Ezt követően Hunyadi János, majd Mátyás király kezébe került, az 1490-es országgyűlés pedig Korvin Jánosnak ajándékozta. Nánásmonostort később Szapolyai János birtokolta. 1556-ban hódoltsági terület lett. Bocskai mozgalma nyomán mintegy 1800-2000 hajdú települt le a nemesi szabadságjogok birtokába került mezővárosban.

Nánás részt vett a szabadságharcban is Rákóczi oldalán. Megtorlasként a császáriak kétszer dúlták fel a várost. A megfogyatkozott lakosságot 1709-ben pestis tizedelte, továbbfokozva a nyomort. A XVIII. században a tősgyökeres hajdúk és a bevándorolt nemesek között okozott feszültséget a teherviselés és a határirtóklás kérdése. A határkérdés csak a XIX. sz. derekára rendeződött, ekkor vehetett nagyobb lendületet a földművelés, az addig jellemző állattenyésztés mellett.

Az 1848-1849-es szabadságharc idején a hajdúk két népfelkelő századát egyedül Nánás szolgáltatta.

A város a kiegyezést bizalmatlanul fogadta, és továbbra is kitartott a függetlenségi eszme mellett. A békés fejlődés csak 1876-ban vett nagyobb lendületet. A Hajdú vármegye megalakulásakor a mezőgazdaság szerkezetében jelentős változások történtek, a szántóföldi művelés egyre nagyobb teret hódított az állattenyésztéssel szemben. Az ipari és kereskedelmi élet lassan fejlődött Hajdúnánáson. A XVIII. században csak a malomipar volt jelentős, 50 malom működött a városban. Különösen nevezetes iparág volt a szalmakalap-készítés a múlt században. Vásártartási jogot 1799-ben nyert Hajdúnánás hetivásárookra, és évenként 4 országos vásárra. Különösen állatvásárai voltak híresek.

A XIX. sz. végére lényegében kialakultak a város közigazgatásának főbb keretei. A társadalmi, kulturális, politikai élet a XIX. sz. utolsó évtizedére sokszínűvé és mozgalmassá vált (Hajdúnánási Kaszinó, Polgári Olvasókör, „Nánási Lapok” c.

Újság, Hajdúnánási Dalárda). 1940-es adatok alapján lakosainak száma 17996 fő volt. Egynegyed részük élt a külterületen.

A II. világháború hadieseményei során épületekben nem szenvedett jelentősebb károkat a város, annál nagyobb volt azonban az állatállomány és a gazdasági felszerelés pusztulása. A városban 1948-ban jött létre az első szocialista közös gazdaság, amelyből később három termelőszövetkezet alakult. Az állami gazdaság 1949-50-ben alakult meg Tedejen az állami földtulajdonba került területeken.

Az 1958-ban megállapított állami támogatás és a korábbinál tervszerűbb szervezés eredményeképpen megszilárdult a szövetkezeti rendszer. A gazdaság területén az 50-es évek elején jelentős beruházásokat hajtottak végre, szarvasmarha istállók, sertéstelepek, nagy kapacitású magtárolók épültek.

A város első nagyipari létesítményei 1960-tól kezdve települtek a városba. Lassan, de biztosan megindult a város infrastrukturális fejlődése. Kezdetét vette a közmű- és közvilágítás hálózatának kiépítése. 1962-ben megnyitották a Városi Fürdőt. Az 1970-es években nagyarányú állami lakásépítési programot hajtottak végre, amelynek révén sokan jutottak komfortos, korszerű lakáshoz, igaz az uniformizált többszintes épületek sok helyen tönkretették a város egységes és széparányú arculatát.

Az 1990-es évek rendszerváltása egy időre visszavetett a fejlődés addigi lendületét. A hajdúnánási üzemek többségét sem kímélte a kibontakozott gazdasági válság. A talpon maradtak is jelentős létszámcsökkentéssel járó átalakuláson mentek keresztül, ezért a munkanélküliek száma az 1990-es évek elején gyors ütemben növekedett.

Az új évezred küszöbén új reményekkel és tervekkel indult el a város. A térségi kapcsolatok erősítésével, az M3 autópálya várható megépítésével, az Európai Unió csatlakozást megelőző pályázati lehetőségek kihasználásával, új vállalkozások városba telepítésével, a fürdő és idegenforgalom jobb kihasználásával új lendületet kaphat Hajdúnánás fejlődése.

b) A VÁROS MÚLTJÁBÓL, HAGYOMÁNYAIBÓL MEGTARTANDÓ ÉRTÉKEK MEGHATÁROZÁSA:

A város épített környezetének értékeit feltáró és rendszerező, a megőrzésük érdekében szükséges teendőket illetve a velük kapcsolatos bánásmódot meghatározó Helyi Értékvédelmi Szabályzat készítése szükséges. E szabályzat elkészítését megelőzően, jelen fejlesztési koncepcióban a legfontosabb elvek kerülnek meghatározásra. Azok, melyeket az értékvédelmi szabályozásban és a rendezési terv készítésében egyaránt figyelembe kell venni.

-Településszerkezet:

A város kétbeltelkes területhasználatával alakult ki, jellemzően sugaras halmazos településszerkezettel párosulva. A XVI-XVIII. században a belső, el sem kerített apró lakótelkek területét a sokkal nagyobb gazdálkodási célokat szolgáló „ólas-kertek” övezete vette körül. A XIX. század folyamán megszűnt az „egy család, két telek” jellegű területhasználat, de a városalaprajzban máig megőrződött a belső utca- és telekhálózat sűrű osztása és a külső sáv nagy tömbös, nagytelkes rendszere.

- A város megtelepedése az észak-déli és kelet-nyugati irányú várososon átvezető utak csomópontja körül kezdődött, feltehetőleg a tatárjárás utáni újratelepedéssel a régi Árpádkori falu helyén.
- A városközpont a középkori város területének felel meg, melynek határa a kiskörút. E szerkezeti egységen belül a két fő szerkezeti vonallal párhuzamos feltáró utak, szabályos tömbök, és bennük szabályos, de kisméretű lakótelkek jöttek létre.
- A nagykörútig eső területen a négy fő közlekedési irány kiegészül több sugárirányú feltáró úttal. A kialakult tömbök levélerezetet utánzóan további kisebb tömbre bomlanak. A nagyobb tömbök feltárása zsákutcákkal, közökkel, zugokkal történt.

A nagykörút a történelmi, azonos szerkezeti jegyeket magánviselő szerkezeti egység határa. A gyűrűs sugaras, a nagyobb tömböket zsákutcákkal (zugokkal) feltáró utcahálózat Hajdúnánás településszerkezeti értéke. A jellegzetességek megóvását szolgáló településszerkezeti védelem elrendelése szükséges.

-Meghatározó városképi együttesek, épületek:

Hajdúnánás városképileg frekventált területe a szűk városmag, a kiskörúton belüli övezete. Itt még sok régről ránk maradt, múltat idéző hangulatú épület áll, kecses léptékkal és homlokzatképzéssel. Az önkormányzat 6/1992(II.24) számú önkormányzati rendeletével megalkotott Általános Rendezési Terve ezek egy részét helyi védelem alá helyezte.

Kiemelkedő értékű épületek, a Református templom, a Tájház és a Zrínyi M. 17. szám alatti lakóház, valamint a csőszkunyhók, melyek műemléki védelem alatt állnak. Az önkormányzat elsőként a megyében, rendezési tervének 1992. évi megalkotásakor rendeletben rögzítette értékes épületeinek helyi védelmét, a védelmet kiérdemlő jellegük megmentéséhez nyújtandó anyagi támogatás biztosításának szándékával együtt.

A településrendezési terv jelen vizsgálati munkarésében Helyi értékvédelmi kataszter készült, mely 127 épületet vett nyilvántartásba.

A város épületeit helyi hagyományos építészeti értékük alapján, előzetes javaslatként, öt kategóriába lettek sorolva.

- 1.) Műemlék, műemléki védelemre érdemes épület
- 2.) Kiemelt helyi védelemre érdemes épület
- 3.) Helyi védelemre érdemes épület
- 4.) Helyi értéket képviselő épület, védettségre vonatkozó javaslat nélkül
- 5.) Jellegzetes épület, védettségre vonatkozó javaslat nélkül

A településrendezési terv részeként elkészülő Helyi értékvédelmi rendeletben az építészeti értékeket megbecsülő szemlélettel, de a realitásokat is szemelőt tartó megfontoltsággal kell a helyi értékek védelmére vonatkozó javaslatot kidolgozni, és a védett épületek listáját (kataszterét) véglegesíteni. Az értékek megőrizhetőségét, a védelmet jelentő jellegzetességek konkrét megfogalmazása után a szabályozási terv készítésekor kell mérlegelni, az önkormányzat és a tulajdonosok együttes bevonásával.

- Jellegzetes utcaképek:

A város hagyományos településképe, beépítése a mezővárosokra jellemző jegyeket viseli magán.

A város további alakításánál elsődlegesen meg kell őrizni az értékeket hordozó, településképi szempontból meghatározó és jellemző épületeket és a településképi hiányzó elemeit ki kell egészíteni. Az építéseket ezekhez kell igazítani: arányrendszerükben, megjelenésükben, telekhasználatukban.

Az épületek különböző fokozatú egyéni védelmére vonatkozó javaslaton kívül, az épületegyüttesekre, illetve utcaképekre is nagy figyelmet kell fordítani. A készülő szabályozási tervben utcaképi védelem alá kell helyezni a hagyományos építészeti értékeket még viszonylag egységesen magán viselő azon utcaszakaszokat, ahol a szabályozásban érvényre jutó védelem eredményesen kidolgozható és betartható.

II. A KÜLTERÜLET ÁLTALÁNOS ADOTTSÁGAI ÉS FEJLESZTÉSE:

1. A KÜLTERÜLET FELHASZNÁLÁSA.

A táj, melyet Hajdúnánás város közigazgatási határa összefog, ma is változatos. A nyírségi homoktalaj találkozik itt a lösszel, századok óta művelés alá fogott földek rétekekkel, szikfoltos legelőkkel. Ősi folyóvizek, erek, vízállások, valamikor összefüggő ingoványos-mocsaras részek kisebb-nagyobb maradványai még ugyanúgy fellelhetők az ember tájat átalakító munkássága után, mint a lapos, fenék elnevezésű mélyebb részekkel váltakozó hátak, halmok. A Tiszaszabályozás és az ármentesítés előtt a nánási határ északnyugatra és nyugatra elterülő részei a táj évezredes arculatát még hívebben mutatták. A Tisza zöldárját a mélyebben fekvő földekre minden tavasszal a Kadarcs vezette le.

A csak időszakosan vízjárta laposak mellett hátak, halmok, dombok és laponyagok emelkedtek ki.

A szabályozási és víz elvezetési munkák után Nánás határának még több mint negyven százaléka rét, legelő és terméketlen terület maradt. A Réten összefüggő és nagy területű nádas volt a Veresnád a böszörményi Nagyrét szomszédságában.

A XX. század elején még egyértelműen használt nagyobb határrész nevek közül a Tedej, a Puszta, a Nyiczki-föld, a Vidiföld olyan földeket jelöltek, melyeket Bocskai Nánásra telepített hajdúinak leszármazottai szereztek meg és szívós munkával hasznosították földművelésre vagy nagyarányú szarvasmarhatartásukhoz legelőként.

A Hajdúnánás területét érintő Keleti-főcsatorna a mezőgazdasági termelésben hozott fejlesztési lehetőséget. A melioráció, a belvízcsatornák vizeinek befogadásán kívül az öntözéses kultúra megteremtődéséhez járult hozzá. Az üdülőterület határában folyó bővizű csatorna a város egyik rekreációs bázisa, horgászat, és fürdőzés közkedvelt helye. Hajózhatósága révén vízi útvonala lehet nyári kirándulásoknak, mely környékünkön jelenleg elérhetetlen szórakozásnak számít. Ebben közös érdeket képviselhet a szomszédos Tiszavasvári és a tiszai torkolatot adó Tiszalök települések.

A Keleti- Főcsatormán történő hajózás nemcsak a turizmus színesítéséhez járulhat hozzá, hanem a keleti országrész egyik bázisútvonala is lehet, ezért a külterület fejlesztésénél ezzel a lehetőséggel részletesen is foglalkozni kell.

A közigazgatási terület az utóbbi évtizedekben nem változott, nagysága 25962 ha.

Hajdúnánás megőrizte a korábbi mezőváros jellegét. A fő megélhetési forrást ma is a mezőgazdaság biztosítja. Ezt a tényt támasztják alá az 1994-ben megtartott földárverések is, melyek során a föld nagy része, mintegy 80 %-a került magántulajdonba. A nagyszámú magángazdálkodó mellett a nagyüzemi gazdálkodás is jelentős.

A művelés alatt álló földterület nagysága közel 25000 ha, melynek mintegy 2/3-a szántóföld, 22 %-a rét, legelő. A szántóföld átlagos aranykorona-értéke csak valamivel jobb az országos átlagnál, a legelők minősége azonban gyenge. Kedvező az öntözéses gazdálkodás jelentős aránya, a város határát átszeli a Keleti-főcsatorna.

A város számos gazdálkodó szervezete közül a legnagyobb területű a Tedej Agrártermelő és Szolgáltató Rt., melynek jogelődje a Hajdúnánási Állami Gazdasági volt. Igen jó eredménnyel termelnek itt kukoricát, búzát, cukorrépát, csemegekukoricát, zöldborsót és lucernát. A növénytermesztés mellett az állattenyésztésben elért eredmények is igen jelentősek. A gazdaságnak főként a szarvasmarha, sertés és tenyésztőjét termelő nyúállománya jelentős.

A "Béke" Mezőgazdasági Szövetkezet szintén említésre méltó. A szövetkezet kiemelkedő őszi búza, kukorica, cukorrépa, zöldborsó és csemegekukorica termesztésében. Az közelmúltban a sertésállományt tízszeresére növelték, valamint új ágazatként jelent meg a pulykatenyésztés.

A Hajdúsági Gabona Rt. Hajdúnánási Malomüzeme (volt Csiha Malom) az ország 10 legnagyobb üzemének egyike.

A növénytermesztés és a hústermelés terén is az egyre magasabb fokú feldolgozottság a cél.

Hajdúnánás területének minegy 95 %-a a talajok termékenysége jóvoltából különböző célú hasznosításra alkalmas. Ez az országos 85 %-ot magasan meghaladja. A termőtalajok a város legfontosabb természeti kincsét jelentik.

A közigazgatási területen gazdálkodók száma és minősége a reprivatizálással és a kárpótlással jelentősen megváltozott. A korábbi gazdálkodók: - mezőgazdasági termelőszövetkezetek - mellett megjelentek a magángazdálkodók is.

A kárpótlási területek a farmergazdaságok számára alkalmasak. Egy részükön tanya térségek is kialakulhatnak.

Hajdúnánás területén három nagy szövetkezet folytatott gazdálkodást.

- 1.- Béke Mgtsz: Jelenleg is működik, a majorjai megmaradnak, nagyrészüket bérbeadással hasznosítják.
- 2.-Micsurin Mgtsz: Átalakult, telephelyei magántulajdonba, új társaságok tulajdonába kerültek.
- 3.- Új élet Mgtsz: Átalakult, telephelyei magántulajdonba, új társaságok tulajdonába kerültek.

A fentiek mellett továbbra is fennmarad, Tedej Rt. Néven működik a Tedeji állami gazdaság, amely erős gazdálkodó, és a nagytáblás gazdálkodás miatt területén tanyásodás nem várható.

A külterület felhasználása, gazdasági hasznosítása meghatározó részében kialakult. A gyengébb minőségű szántóföldek, értéktelenebb gyepes területek felhasználásával törekedni kell a rendkívül kis arányban előforduló erdős területek növelésére, főképpen az azokhoz közvetlenül csatlakozó területeken. Az utakat kísérő fásítások, és a hagyományos mezővédő erdősávok újraterelítése, a meglévők megóvása szükséges.

A külterületi majorok területét a mezőgazdasági tevékenységhez kapcsolódó Ipari gazdasági területként, (beépítésre szánt területként) kell a jövőben hasznosítani. Ezzel a helyi szabályozási móddal az eddigi 3 %-os beépíthetőségi korlátot szabadíthatjuk fel. Vizsgálandónak tartjuk, az üres külterületi mezőgazdasági épületek mezőgazdasági céltól eltérő hasznosíthatóságát is.

Az országos fő- és mellékutakon kívül a külterületet feltáró és szervező legjelentősebb dűlőutakra, és azok rendszerére is javaslatot kell a készülő rendezési tervben kidolgozni.

A kormány döntése értelmében az M3 autópálya nyomvonala a Debrecent jobban megközelítő (Hajdúböszörmény északi határában haladó) „D” alternatíva szerint kerül megépítésre, így a Hajdúnánás igazgatási területének északi részén fenntartott, területek „B” alternatíva megvalósulása esetén szükségessé váló területbiztosítása, településrendezési tervben való feltüntetése nem szükséges. Amennyiben a rendezési terv készítése során az autópálya nyomvonalának helye újra bizonytalaná válna, az érintett külterületi részek hozzáférhetőségét ismét biztosítani kell.

A külterületi építési szándék és az elmúlt években jelentkezett belvízveszély elleni védekezés keretében szabályozásra van szükség.

Tedej-dűlő vasút-kereszteződés, termőföld megközelítés gondjainak vizsgálata feladatunk kell, hogy legyen.

A városban jelentkezett termőföld megközelítési gondok megoldására a rendezési terv tegye meg amit lehet.

Külterületi rendezésnél a sorozatosan visszatérő problémát jelentő Nyiczki terület belvízproblémáinak megoldását a mezőgazdasági termelés biztosításának érdekében előtérbe kell helyeznünk.

2. A KÜLTERÜLET VÉDETT ÉS VÉDELEMRE MÉLTÓ ÉRTÉKEI

A közigazgatási területet természetvédelmi területek nem érintik. A régészeti lelőhelyek közül országos védelem alatt álló két védett lelőhely:

- Hajdúnánás – Tedej: Árpádkori templom és faluhely
 - Hajdúnánás Köveshalom: Árpádkori templom és faluhely
- Védett természeti érték a Köztársaság téri páfrányfenyő.

Ezen kívül több mint 30 lelőhely található a város határában és további leletek előkerülése várható.

A Kárpátmedence egyik legkülönlegesebb tájlemei a kunhalmok. E „földpiramisok” sajátos „műemlékek”, őrzik a neolitikus bronzkori telepeket, szarmata, germán temetőket, honfoglalás kori temetőket, Árpádkori templomok, temetők nyomait. Ezek a kunhalmok, mint tudjuk, Népvándorláskori halomsírok maradványai és kizárólag a magyar Alföldön találhatók. Egyszerre jelentenek számunkra tájképi, geomorfológiai, régészeti, kultúrtörténeti értéket.

A védett kunhalmok környezetének védelméről, az országos előírásokat betartva a helyi szabályozási tervnek is gondoskodnia kell.

Kezdeményezni kell a hajdúnánási természeti értékek (pl. előhíti erdő stb.) dokumentálását, védelmükhöz szükséges intézkedéseket.

Fel kell mérni a téglagyári tavak ökológiai értékét, és ha szükséges helyi védelem alá kell helyezni azokat. Fontos, hogy az egykori „hősök ligete” kapja meg újra rendezési tervileg levédett megfelelő szerepét a város rekreációs struktúrájában, az emlékpark múltjának megőrzésével.

A „Hősök Ligete” kérdésében születtek hasznosítható gondolatok. Az önkormányzat egyre-jobban közeledik a probléma felvállalásához, ezért szerencsés lenne, ha ehhez rendezési tervi alátámasztást is kapnánk.

A folyóvizekkel, erekkel, kiöntésekkel, nádasokkal és zsombékosokkal körülvett száraz laposokon, főként pedig a hátakon, halmokon már a magyarság megjelenése előtt századokkal, sőt évezredekkel korábban megtelepedett az ember. Különböző népcsoportok igen valószínűen csak kis lélekszámú közösségei találtak otthonra rövidebb-hosszabb ideig a mai nánási határban eddigi leleteink alapján a neolitikum, vagy újkőkortól (csiszoltkő-korszak, i.e. 4500-2500) kezdődően.

A vízjárások, mocsarak közötti hátak, halmok igen alkalmasak voltak a megtelepedésre. A szállások védelméről a természet gondoskodott.

Az újkőkori népcsoportokra jellemző, hogy néhány kunyhóból vagy cölöpvázaz házból álló településeiket folyókhoz vagy vízfolyásokhoz közel hozták létre.

Hajdúnánás külterületén szépszámmal található régészeti lelőhelyek, melyek azonosító számuk feltüntetésével, a külterület vizsgálati tervlapján is jelölésre kerültek.

A régészeti lelőhelyek megóvása érdekében, a készülő szabályozási terven pontosan fel kell tüntetni lelőhelyek helyét, és utalni kell az általánosan betartandó előírásokra. Szükség esetén helyi kiegészítő előírások kidolgozása is indokolt lehet.

Hajdúnánás igazgatási területe bővelkedik védelemre tervezett területekkel. A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósága által rendelkezésünkre bocsátott lista alapján, ezzel a rendezési terv is számoljon.

III. A BELTERÜLET ÁLTALÁNOS ADOTTSÁGAI ÉS FEJLESZTÉSE:

1. BELTERÜLET SZERKEZETE ÉS TERÜLETFELHASZNÁLÁSA:

A város kétbeltelkes területhasználatával alakult ki, jellemzően sugaras halmazos településszerkezettel párosulva. A XVI-XVIII. században a belső, el sem kerített apró lakótelkek területét a sokkal nagyobb gazdálkodási célokat szolgáló „ólas-kertek” övezete vette körül. A XIX. század folyamán megszűnt az „egy család, két telek” jellegű területhasználat, de a városalaprajzban máig megőrződött a belső utca- és telekhálózat sűrű osztása és a külső sáv nagytömbös, nagytelkes rendszere.

A településszerkezet fejlődése:

- A város megtelepedése az észak-déli és kelet-nyugati irányú városon átvezető utak csomópontja körül kezdődött, feltehetőleg a tatárjárás utáni újratelepedéssel a régi Árpádkori falu helyén.
- A városközpont a középkori város területének felel meg, melynek határa a kiskörút. E szerkezeti egységen belül a két fő szerkezeti vonallal párhuzamos feltáró utak, szabályos tömbök, és bennük szabályos, de kisméretű lakótelkek jöttek létre.
- A nagykörútig eső területen a négy fő közlekedési irány kiegészül több sugárirányú feltáró úttal. A kialakult tömbök levélerezetet utánzóan további kisebb tömbre bomlanak. A nagyobb tömbök feltárása zsákutcákkal, közökkel, zugokkal történt.

A nagykörút a történelmi, azonos szerkezeti jegyeket magánviselő szerkezeti egység határa. A nagykörúton kívüli területek, új lakótömbjeivel, ipari és intézményterületekkel már nem követik szigorúan, nem folytatják szervesen, a tiszta gyűrűs- sugaras településszerkezetet. A folyamatosan jelentkező telekigényt, a csatlakozó kerteségek lakóterületté való átminősítésével, telekrendezéssel, a kis és nagykörút közötti tömbök zsákutcás feltárásával, a nagyobb méretű telkek megosztásával elégítették ki. Az ipari területek a város déli- délkeleti és nyugati-északnyugati szélén alakultak ki.

A nagykörút és a jelenlegi belterületi határ közötti roncsolt, vizes területek rendezésére, használhatóvá esetleg beépítésre való alkalmassá tételére tett javaslatot az 1992- ben elkészült rendezési terv. A déli városszélén új ipari területnek jelölt ki helyet, és javaslatot adott az északnyugati iparterületek bővítésére is. Az akkor javasolt területek felhasználására, még nem került sor.

A településszerkezet meghatározó eleme, a város déli szélén, a Debrecen- Tiszalök vasútvonal várossal ellentétes oldalán kialakult rekreációs és pihenő terület. Az 1962-ben megnyílt gyógyvizű strandfürdő és a környezetében, vonzásában kialakult üdülő sport és pihenőterületek a város fő idegenforgalmi értékét jelenti. A kialakult terület nyugati irányban való, Keleti Főcsatornáig történő bővítését határozták el, jelentős tartalék területeket kijelölve. Az itt működő téglagyár, az agyag kitermelés után visszamaradó gödröket, rekultiválta és horgászásra alkalmas halastavakat alakított ki. A téglagyár nyugati irányban folytatja az agyag kitermelését, mely távlatban további értékes vízfelületek kialakítására ad majd lehetőséget.

A város tervezett üdülőterületébe beékelődő téglagyár az igényesen átalakuló környezethez való alkalmazkodását kell megvalósítani.

A város délkeleti szélén kialakult kertség jelentős része vált két évtizede értékes és kedvelt lakóterületté.

A Tégláskert további részének folyamatos lakóterületté válásával kell számolni.

A Tégláskerti zártkertek összevonásával az építési telekalakítások, ha lassan is, de haladnak. Gondot okoz, hogy a keskeny dűlőutak közúttá szélesítésére konkrét szabályozás nincs. A területek magánúton kerülnek közművesítésre. Rendezési elvnek kell születnie arra, hogy hogyan nyúljon be segítően az önkormányzat úgy, hogy anyagi veszteségbe még érzelmi alapon se sodródjon.

A Debreceni és Nyíregyházi út közötti kertség közelebbi részét távlati lakóterületként lehet figyelembe venni. Az északi településszélén lévő egykori kertség viszonylag nagy telekméreteivel, ugyancsak lakóterület fejlesztésre vehető igénybe.

A város északnyugati szélén kialakult kertség lakóterületként való figyelembevétele nem indokolt, hasznosítása a jövőben is zártkertként célszerű. A kertséghez déli oldalon csatlakozó gyepes terület lakóterületként való hasznosítását részletesebben szükséges vizsgálni.

A település tagozódása, ellátási súlypontok kialakulása révén jelenleg 3 alközpont került korábban rendezési tervileg kijelölésre, az Árpád- Polgári u., Attila-Dorogi u., és Arany János–Baross utcák csomópontja környékén.

Az elmúlt években végbement forgalomtechnikai átszervezés (Állami Közútkezelő Közhasznú Társaság és az önkormányzat között létrejött úthálózatcsere) révén, mind a három alközpont ma már kiemelten fűződik az így felértékelődő útvonalakhoz.

A város területi nagysága működésileg megköveteli az ellátások több helyen történő csoportosítását.

Hajdúnánás gazdaságának fejlesztési koncepcióját az I/4. Fejezet dolgozza fel. Jelen fejezetben a településszerkezet és területfelhasználás ezzel összefüggő fejlesztése, az ezzel kapcsolatos rendezési tervi elvárások, a követendő irányvonal kerül meghatározásra.

A településrendezési terv készítése során fel kell tárni a belterületbe ékelődően működő vállalkozások lakókörnyezetre gyakorolt hatásait. A környezetükre ártalmas tevékenységek kitelepítését kell előirányozni. Pontosan meg kell határozni a lakóterületen elhelyezhető gazdasági tevékenységek körét. Megfelelő szabályozással kell gondoskodni arról, hogy az egyébként folytatható gazdasági tevékenységek behatárolt nagyságrendben, és szabályok között azonban zavartalanul működhessenek, az EU csatlakozásból adódó új szabályozások indokolatlanul hátrányba ne hozhassák Őket, mivel ez tovább nehezíthetné az amúgy is problémás foglalkoztatási helyzetet.

A lakóterületen nem elhelyezhető ipari tevékenységek számára megfelelő méretű, közművesítetttségű területeket kell biztosítani.

Ipar fogadására (akár ipari park kialakítására) alkalmas terület, jelentős fejlesztési lehetőséggel:

- *A volt Tungsram ipartelep és a tőle nyugati irányban lévő Polgári út-Debrecen- Tiszalök vasútvonal- és a Fűrjéri csatorna által határolt terület.*
- *A város déli szélén, a Balmazújvárosi út bevezető szakaszának keleti oldalán, a 3317 sz út és a Debrecen felé vezető vasútvonal találkozásánál, a jelenleg is hatályos szabályozási terv szerint.*
- *A Tégláskerttől délre eső üzemi területek, beleértve a vasútig terjedő – jelenleg mezőgazdasági célra hasznosított- területeket is. A lovasközpont környezetében ehhez illeszkedő, azt nem sértő és nagy zöldfelületet fenntartó vállalkozások betelepülését szeretnénk szabályozással elősegíteni*

Az önkormányzatnak jelentős értéket képviselő fejlesztési területei nincsenek, a kárpótlással a rendezési tervileg értékes földek magánkézbe kerültek. Ezek ésszerű visszaszerzésére vagy olcsón megszerezhető újak kijelölésére térjen ki a rendezési terv.

Az üresen álló GE telephely jövőbeni ipari célját védje a rendezési terv. Korábban a környezetvédelem fojtogatta a közeli (pl. a volt szolgálati) lakások miatt.

2. LAKÓTERÜLETEK, LAKÁSÉPÍTÉS

A 60-as, 70-es években feldúsult és színes munkahelypaletta, kiváló minőségű földekre és tradicionális múltú állattartási kultúrára épült erős agrárüzemek, illetve az azt kísérő jövedelmező háztáji gazdálkodás a lakosságot a helyben maradásra, a bejárókat letelepedésre ösztökölt. A megnövekedő lakásigény kielégítését Hajdúnánáson is csak a 60-as években beindult tömblakásépítéssel, majd a 80-as évektől lakótelepek felvállalásával tudták kielégíteni. Az önkormányzati lakásállományt is ez az időszak erősítette meg.

A 60-as, 70-es évek belvizes időszakainak révén, a városra oly jellemző alapozás nélküli vagy egy-két sor téglalapra épült, egyszerű, régi vályogházakat tömegesen törölte el az új, komfortot nyújtó magas téglapépületek tömege. Igaz típusstermi alkalmazásokhoz igazítottan, személyiségjegyeket nélkülöző, azonos egyenépületek nőttek fel. Ez az időszak közmegelégedésre egészséges és komfortos otthonhoz juttatta a lakosok döntő részét, ám a gyorsan lezajlott építési hullámmal egy időben le kellett mondania a városnak a színes, váltakozó formavilágú, helyi sajátosságokat is tükröző lakóépületek alkotta utcaképekről, helyette országosan uniformizált településképet kapott a város jó néhány településrésze, átformálva a városközpont szerkezetét és arculatát.

A főtéren rejülő értékes történeti örökség hangulati kisugárzása révén, az idekerülő épülettömbök az olcsóságra törekvés miatti sivár lakótelepi építészettől megmenekülten, tisztelettelőbban kerültek megformálásra. A környék legszebb főterének karakterét adó térformálását és léptékét túlzottan nem merték akkor sem sérteni, a meghatározó épületegyütteseket akusztikai elemként megtartották. A tér egyedi hangulatát az új épületekkel együtt is továbbviszi, a megújulásán belül az állandóság érzését is megtartva. A főtér karaktere egyik színfoltja városunknak. Viszont nagyon sértő a Polgármesteri Hivatal melletti blokkos épület igénytelen homlokzati megjelenése. A rendezési tervnek erre is ki kell térnie.

A rendezési terv szinten megvizsgálandónak tartjuk a főtér és a Kossuth utca belvárosi szakaszának minél inkább a gyalogosok, sétálók számára történő átadás lehetőségét, színvonalas vendéglátás utcai kivezetésének lehetőségével, térdíszek, térbútorok telepítésével.

Tűzoltóság előtt térrendezési szándék vetődött fel az önkormányzat részéről. A szabályozási terv ezt vegye figyelembe.

A rendezési terv szinten kell szabályozni a közterületi pavilonok telepíthetőségi, korlátozási kérdését. A Művelődési Ház rendezési tervi védettsége mellett, szorgalmaznunk kell a szanálások után kitárulkozott tűzfal homlokzattá formálását. Helyi szigorú szabályozásokat kell kidolgozni a belváros arculatát kedvezőtlenül befolyásoló, tartósan üres foghíjak beépítésének szorgalmazására. Jó néhány városképet csúfító üres telekkel küszköd a város. Az építési törvény adta lehetőségeket (beépítési kötelezettség stb.) ezekre építse be az új rendezési terv.

Hasonlóan élnünk kellene az állomás előtti területek (volt TŰZÉP telep) sorsának rendezésével is. A TIGÁZ és a megyei Vízmű irodaház építése céljára kapott itt egy-egy építési telket az államtól, azonban ezzel ma már nem kívánnak élni.

A Kossuth utcai textilüzem utcafronti beépítéstől elütő telepítésének orvoslását jelenthetné, ha rendezési tervi szabályozás lehetővé tenné a tulajdonos érdekeivel találkozót, újabb, a Kossuth utcai épületek léptékéhez igazodó épületsor telepíthetőségét az utcafrontra.

Napjainkat jellemző élethelyzet váltással felértékelődött a sűrű osztású belső utca- és telekhálózat is. A megszorodó siker és kényszervállalkozások a központ felé koncentrálnak, illetve a gazdálkodó udvartól mentes, ezáltal kisebb területigényű otthonok megteremtésének ideális övezetei is itt adódnak. A társadalmi-gazdasági helyzetből feleledt, illetve a változó életmódból adódó igényeknek az örökölt településszerkezet ideálisan megfelelő. A belső, drágább telkek iránt korábban tömeges igény nem jelentkezett. Az olcsón megvásárolható újosztású telkek a város peremvonalai duzzadásával jártak, előregedésre, városképi gyengítésre ítélve a belső, épített környezetet adó épületeket.

A lakosság több mint 15 %-a ma tömblakásban él. Jelenleg Hajdúnánáson körülbelül 6861 lakás van, ebből mintegy 116 lakás áll üresen, ami természetesen nem azt jelenti, hogy lakástöbblet van. Ennek oka, hogy olyan állapotban vannak, ami miatt nem lehet lakni őket.

Lakónépeség: 19.090 fő

Lakással való ellátottság:

Összes lakásszám:	6861 db
ebből kertes:	5718 db
tömblakás:	1143 db

Lakássűrűség: városi átlag 6 db/ha

A lakásépítés trendje 1994-ig folyamatosan csökkent, majd a szociálpolitikai kedvezmények 1995. évi korrekcióját követően újra nőtt 1998-ig. E téren az 1994. és 1998. éveket tartjuk a mélypontnak, amikor csak 25, illetve 23 lakás épült.

Ma az új házat építők már igényesebb épület iránti igényvel fordulnak a tervezőkhöz, mellyel párhuzamosan a városrendezési, utcafépítési elvárások is nagyobb fogadókészségre találnak. E kör építési szándéka egyre inkább a városbelső felé fordul, mellyel az itt korábban előregedésre ítélt épületállomány hosszabb távon fiatalodásnak indul, színesedést adva a frekventált városarculatnak. A kiskörúton belül felaprózódott kicsiny telkeket egykoron utcafronton, félig zártan voltak csak képesek beépíteni, kellemes kisvárosi belsőt adva. Ma ettől a legtöbbben idegenkednek, azonban a történelmi városmag kereskedelemtől, szolgáltatástól nyüzsgő térfalísága érdekében nem szabad ezen rendező elvet feladni.

A Bocskai utca és környékére 1989-ben részletes rendezési terv került elfogadásra. Az ott megfogalmazott szabályozási előírások nem találtak a tulajdonosi igényekkel. Aktualitása vizsgálatra érdemes. A gimnáziumtól a vasútállomásig terjedően nem látszik indokoltnak az utcafronti beépítés erőltetése, mivel az 1989-

ben elképzelt kereskedelmi és szolgáltató épületek sora eddig sem és jövőben sem fog megjelenni. Itt is és a város erre ideális helyein érdemesnek tartanánk sorházas vagy egyedi tömbházas beépítés lehetőségének a biztosítását is.

Hajdúnánás első bérlakás-építési programjának helyszíne a vasútállomás környéke volt. Az akkori kor legkomfortosabb lakásai épültek ott meg a 60-as évek elején. Az elmúlt 40 év alatti erkölcsi avulásuk mára a város egyik feszültségforrásává tette ezen épületeket és lakóikat. Az épületek mai igények szerinti nagyfelújítása, homlokzati arculatváltása elkerülhetetlenné vált. Célszerű lenne az ottani lakásokat újra korszerűvé, ismét keresetté tenni, társítva hozzájuk a környezet újra parkosítását. Igényes környezeti alakítással az ottani beépítetlen területek iránt is megnőne az érdeklődés, fejlődést indukálva ezen városrészben is.

A Nyíregyházi út és a Magyar utca csomópontjában fekvő, nagykiterjedésű, volt Micsurin tsz terület hasznosítása eddig elmaradt. A rendezési tervben keresnünk kellene a beépítésüket elősegítő szabályozások megtalálását.

Szükségesnek véljük feltérképezni a városban kereskedelmi, szolgáltatói vállalkozási célra igénybe vett vagy venni tervezett ingatlanokat. Fejlődésükhöz segítséget nyújthatna a lakóterülettől eltérő, a tevékenységhez jobban igazodó szabályozások meghozatala, fenntartva lakóterület védelmét is. Ez legalább annyira városunk érdeke is, mint a vállalkozóké (magasabb beépítési mérték lehetővé tétele, eltérő homlokzatmagassági előírások biztosítása).

1992-ben elfogadott és jelenleg hatályos rendezési tervből kimaradt a Tedej területére vonatkozó szabályozások megtétele. Az új rendezési terv során ezt pótolni kell. Gondos előrelátással kezelni kell az ottani lakóterületek, iparterületek, intézményi területek övezeteit, s az ezekkel vegyesen beépített területekre egyedi megoldást kell kidolgozni.

Hajdúnánás figyelembe vehető távlati lakásépítési lehetőségei:

- ***A nagykörúton belüli területeken, a tömbbelsők „továbbosztódásával”, bár az ily módon adódó telekalakítási lehetőségek a város igényeit tekintve nem jelentősek, a jövőben is számítani kell.***
- ***A város jelentős számban rendelkezik beépítetlen, üres építési telekkel, melyek igénybevételével a közeli években számolni lehet.***
- ***A belvárosban lévő nagyszámú avult, rosszállagú lakóépületek átépülése, a lakáshitel-politika kedvező alakulásával, egyre inkább alternatíva. Ez kell, hogy jelentse a város belsejének igazi megújulását.***
- ***A nagykörúton kívüli területek voltak és lesznek a jövőben is, az új, üres építésre alkalmas lakótelek kereslet kielégítésének fő területei. Tovább folytatódik, a Hajdúdorogi út déli oldalán lévő volt zártkert lakóterületté válása. (Déli irányban, a keskeny parcellák összevonásával, a meglévő keskeny utcák szélesítésével lehet építési telkeket kialakítani.)***

A Tégláskertben a volt zártkerti ingatlanok egyesítésével építési telek alakításokra van mód. A zártkertek összevonási ritmusára szabályozás szükséges, elkerülve azt, hogy építési telekre alkalmatlan földek ragadjanak benn.

- *A Debreceni és Nyíregyházi út közötti kertség közelebbi részét távlati lakóterületként lehet figyelembe venni.*
- *Az északi településszélén lévő egykori kertség viszonylag nagy telekméreteivel, ugyancsak lakóterület fejlesztésre vehető igénybe.*

Lakossági igényként vetődött fel a Dorogi út északi oldalán lévő belterületi határ menti zártkertek építési célú hasznosítása, ennek lehetőségét megvizsgáljuk. Azonban Hajdúnánáson ma is népszerű egykori zártkertek döntően itt találhatóak. Érdemes lenne nagyrészüket továbbra is hobbi földekként védeni. Ha ez nem lehetséges (amiben nem hiszünk), akkor a műemléki védettségű csőszkunyhók és a majdani lakóházak számunkra elképzelhetetlen kapcsolatának szabályozásáról a rendezési terv nem felejtkezhet el.

Amennyiben a zártkertek sorsa hosszútávon és megnyugtatóan rendeződik, úgy végig kellene gondolni a szőlőskertekben is beindult infrastruktúra fejlesztési igények roncsoló hatásának kivédhetőségét. Szabad-e itt a belterülethez hasonló villany és telefondrót erdőt látni, vagy hogyan kezeljük le az előbb-utóbb jelentkező aszfaltút iránti igényeket. Nem lenne-e célszerű földkábelezést megkövetelni stb. Ugyanúgy külön szabályozást érdemelne e kertségeken belüli építés is. Ha mezőgazdasági területi 3 %-os beépítettségi mértéket tartóan állattartó épületekkel engedjük tele nyomni (ma erre joga van minden építettőnek), úgy az eredeti célját veszíti el a terület (jó levegőn töltött kertészkedési munka öröme és az üzemi termelés okozta bűz, forgalom stb. ellentmondása).

A város északi szélén lévő Újházhelyi zártkert egyre inkább lakóterületté válik. Az itt lévő telkek viszonylag nagy mérete telekösszevonásokat nem tesz szükségessé. A belterületbe vonás már a jelenleg hatályos rendezési terv útján megtörtént. Döntés és pénz kérdése, mikor válik ez a rész beépítésre alkalmas, közművesített lakóterületté.

Kárpótlás során belterületi földrészletek kerültek magántulajdonba. Ezek egy részénél a jelenlegi rendezési tervtől eltérően, lakótelek kialakítási szándékkal fordultak hivatalunkhoz. Az igények teljesíthetőségét meg kívánjuk vizsgálni.

Tégláskert Dorogi utca felőli lakóterületen szervízút-sétáló utca rendszer került kialakításra. Az itt található építési telkeken állattartás folyik, így az ingatlanok főmegközelítési iránya (gépjárművel érkezők) a rendezetlen gazdasági udvarokon keresztül vagy ezek szomszédságában történik. Városképileg vitatható elképzelés lett. Javítása, orvoslása szükséges (tömör falas, építésetileg megmozgatott hátsókerítések stb.).

A Korponai utcán 1999-ben belterületbe vonás történt. A Földhivatal a kérelmezettnél nagyobb terület bevonására is utat engedett az akkori hozzájárulásában. Ezt figyelembe kell venni a folyamatban lévő szabályozáskor.

A jelenleg hatályos rendezési tervben lakóövezetben többször előfordul az O-Z (bármelyik választható) beépítési mód. Ez már okozott feloldhatatlan jogi problémát, amikor a szomszédok egyidejűleg és eltérően kívántak építkezni. Ezt javítani kell.

A helyi életvitel és telekalakulati sajátosságok az OTÉK szerint készülő rendezési tervben is megkívánják a telkek végigépíthetőségét melléképülettel, ezért javasoljuk, hogy tűzfalas csatlakozás biztosítása mellett, az új szabályozások tegyék ezt lehetővé.

Az új rendezési terv a korábbtól eltérően ne csak az építést, hanem a telekalakítást is szabályozza le, követve a helyi sajátosságokat.

A Petőfi-Széchenyi utcai öblözetben található kicsiny lakóterület közpark jellegét törölni kell, az apró telkek jellegéből eredő építési nehézségeket egyedi szabályozással kell ellensúlyozni.

Rendezési tervileg tisztázandó, hogy zárt sorú beépítés esetén, az építési oldalon mennyire benyúlóan kelljen a zárt sorúsítást megkövetelni.

Ma még használjuk az OÉSZ-t, de az új rendezési tervvel teljes egészében átállunk az OTÉK-ra. A változásokat a majdani szabályozások elfogadása előtt részletesen végig kell beszélnünk és a szükségessé váló helyi sajátosságokra tekintettel levő egyedi szabályozásokat meg kell tennünk, különben a jó szándékú szabályozás ellehetetlenülhet.

A ma oly divatosá vált üdülőpark, lakópark nánási szerepét meg kell vizsgálni (kell, nem kell és miért vagy hogyan).

A hajdúnánási magántulajdonú kisközök sorsának rendezéséhez szabályozásilag kell kimondanunk, hogy közművesítési igénykor, ezeket a város átvehesse közterületként.

Malom iparvágánya környéki területek városképi formálására gondoljon a rendezési terv.

„Mi szép, mi nem” építészeti kategóriát a rendezési terv hozza jogi formába a főépítési vélemény értékének kiszélesítésével.

Tisztázandó, hogy mik azok a szabályozások, amiket a rendezési tervi szabályozási gyakorlatunkból érdemes kivenni, s külön szabályozást igényel. Ilyennek látom a helyi védelem körét, mivel az épületállomány változhat, de ugyanígy a helyi védelmi támogatási rendszer is a mindenkori lehetőségekhez rugalmasan kell, hogy idomuljon. Ha ez rendezési terven belül kapja meg helyét, úgy lemerevedik a lassú és körülményes rendezési tervkészítési mechanizmus révén.

A Tégláskertben egykoron brojler csirkeólak épültek, mint egykori zártkertekbe (ismereteim szerint ideiglenes jelleggel). A lakóterületté válás folyamatában ezek egyre-inkább idegen testként állnak bele, rendezési tervi szabályozást igényelnek, mivel az egykori jogosítványok sorsa nehezen tisztázható.

A hatályos rendezési terv szerinti déli iparterületen vannak „bennragadt” családi házak. Ezek sorsáról az eddigi rendezési terv nem rendelkezett. Pótolni kell, mert

szomorú emberi sorsokkal szembesültünk eddig is (vasútállomás mögött). A vasútállomás mögötti néhány házhoz vezető út kárpótlás útján magánkézbe került. Erre is oda kell figyelni a szabályozási tervnek, nehogy csatározások színterévé váljon.

Városunkban is megjelentek az adótornyok. Eddig sikerült az ipari területre kiterelgetni őket. Időközben az engedélyezési jogkör elkerült tőlünk a Hírközlési Felügyelethez, így a jövőben jelentkező igények kordában tartására megnyirbálódtak a lehetőségeink. Mivel a döntés a mi kezünkben volt korábban, így elfogadták irányításunkat. A jövőben érdekeinket védő rendezési tervi szabályozás hiányában csak kulloghatunk az események után (talán egyfajta megoldást adhatna, ha a rendezési terv helykijelölési eljáráshoz kötné, s főépítési hozzájárulás nélkül ez megtagadandó lehetne).

Hajdúnánáson még hosszútávon szükség van a jövedelem kiegészítést jelentő „háztáji” állattartásra, bár egyre inkább ez már a saját fogyasztás kielégítésére fog szorítkozni. Az állattartás korlátozása ezért apolitikus lépés lenne, azonban az egyre több tartási gondból eredő feszültség rendezése kötelezettségünk. Javasoljuk, hogy a majdani helyi építési szabályzatban jelenjen meg, hogy állattartó épületre építési engedély csak az állat- és közegészségügyi szakhatósággal jóváhagyott tartási technológia ismertetésével és azokhoz szükséges járulékos építmények létesítésével adható, annak bármikori visszaellenőrzésével párosulva.

A rendezési tervben a helyi viszonyokhoz igazítottan kívánjuk kezelni az építési vonalak megállapítását, oldalhatáron álló beépítés esetén a csurgótávolság elhagyásának lehetőségét meg kívánjuk teremteni.

Az építmények közötti központilag előírt legkisebb távolság tarását helyi sajátosságtól függően kívánjuk szabályozni.

A helyi hagyományoknak megfelelően, az oldal és hátsó kertek OTÉK előírástól eltérő szabályozásával élni kívánunk, segítve a lakossági igények építészeti kielégítését.

3. ZÖLDTERÜLETEK

a.) A város zöldfelületi rendszere, adottságai

A város és a strand közötti kapcsolatot képező utakat (elsődlegesen a Jókai, Bocskai, és ezeket kapcsoló Baross, illetve Kéki L. és az Attila u.) külsejükben, gondozottságukban, parkosításukban olyan szintre kell hozni, hogy már ezek előre jelezzék az üdülővezetire irányultságukat.

A város zöldfelületi rendszerének fontos részei a közparkokon, a sport- és fürdő területeken értékes faállományú utcákon kívül a jelentősebb fásított, parkosított területtel rendelkező intézmények (nevelési- oktatási létesítmények) telkei, a templomkertek, a temetők és kegyeleti parkok, védő zöldterületek is.

A belterület jelenleg hasznosítatlan, beépítésre alkalmatlan, vagy csak gazdaságtalanul beépíthető területeinek bevonásával, törekedni kell az egységes, egybefüggő és így ökológiailag értékesebb zöldfelületi rendszer kialakítására.

Itt a mellékutcákétól szélesebb járdákra (pl. a Jókai utcai járda és környezete nem sugall „üdülővezeti előhangulatot”), lehetőség esetén megpihenést nyújtó köztéri padokra, szemétyűjtőkre van szükség. A belvízárkok burkolásával, netán zárttá tételével parkosítható, rendezett felületeket nyerhet a város, elfelejtve a pangó vizeket és „flóráit”. Az önkormányzat éves növénytelepítési programjában – lehetőség esetén – élvezzenek prioritást, az itt lakók közül telepítési igénnyel, azok gondozási szándékával fellépők. Utcára ültetendő növényekkel való segítségük célszerű lenne.

Az egykori „Hősök Ligete” kapja meg újra rendezési tervileg levédett megfelelő szerepét a város rekreációs struktúrájában, az emlékpark múltjának megőrzésével.

Nagy szükség van a gyermekek számára is vonzó játszóterek kiépítésére kicsiknek és nagyoknak egyaránt.

A „Hősök Liget” idővel ennek ideális teret adhat, míg a városközponti lakótelep központi szerepével máris alkalmas erre.

b.) Intézményjellegű zöldterületek és létesítmények

A temetőkert elvadult részeit gondozás alá kell venni, illetve maga a temetkezési rend és szolgáltatás hajdúnánási szabályozását felül kell vizsgálni, a hagyományok és a kegyelet erősítését szem előtt tartva. A temetőkert folyamatos növekedése miatt keresni kell a nyíregyházi út felől egy kapu nyitásának lehetőségét is. A megnövekedett parkolási nehézségek kiváltásáról gondoskodni kell, erre helyet adhat a szomszédos roncsolt terület már feltöltött része.

4. INTÉZMÉNYELLÁTÁS

A sajátos történelmi- gazdasági-társadalmi fejlődés eredményezte, hogy Hajdúnánás, középvárosi ellátó funkciói többnyire csak a saját közigazgatási határára belül érvényesül, ami valamelyest átterjed a szomszédos Hajdúdorog és Görbeháza települések irányába is.

Hajdúnánás a szellemisége révén, melyet az egykori nagyon erős alap és középfokú oktatási intézményeinek is köszönhet, térségi szerepkört tudott elérni.

Hajdúnánás Önkormányzati Tűzoltósága látja el Hajdúdorog, Polgár, Görbeháza, Újszentmargita, Tiszagyulaháza, Újtikos és Folyás települések tűzvédelmi feladatait. A város Körzeti Rendőrkapitánysága végzi Hajdúdorog, Polgár, Görbeháza, Tiszagyulaháza, Újtikos, Folyás közbiztonsági feladatait. Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi szolgálat Hajdúnánás Városi Intézet Hajdúnánás és Görbeháza közegészségügyi feladatait látja el. Állategészségügyi hatóság működik Hajdúnánáson. Ugyanezen térség regionális közműfenntartói is Hajdúnánásra települtek (igaz a TITÁSZ Kirendeltség 2001. januárjától elköltözött). Hasonló térségi feladattal működik a nemrégiben új intézménybe költözött mentőállomás is. Más települések betegei számra is szolgáló Tüdőgondozó Intézetet működtet az önkormányzat. A Hajdú-Bihar megyei Munkaügyi Központ területi (Hajdúnánás, Hajdúdorog, Görbeháza) kirendeltsége Hajdúnánáson működik.

El kell érni, hogy az államigazgatási eljárásokban egyre nagyobb szerepet kapó közmű-üzemeltetők teljes körűen utaztatás nélkül, helyben biztosítsák a szükséges egyeztetéseket (jelenleg gond van: TITÁSZ, TIGÁZ, MATÁV), ami alapvető elvárása egy városnak.

Keresni kell rendezési tervünknek a középtávon megcélzott középület-fejlesztések helyeinek kijelölését, s ezzel együtt a város 400 éves évfordulójának tiszteletére felállítandó Bocskai szobor ideális helyét is, hiszen ezek olyan közérdeket is érintő kérdések, melyhez a rendezési terv elfogadási rendjével a széleskörű véleménynyilvánítás is megjelenhet.

A város fejlődése szempontjából önkormányzat számára stratégiai szükségességű telkek megszerzését szabályozásilag segítse elő a város (elővásárlási jog elrendelése stb.). Az építési törvény adta lehetőségeket a város javára kell maximálisan fordítani, elmulasztása nagy hiba lenne.

A bérlakás-építési alapunkban további fejlesztésre fordítható források vannak, ezért újabb helyszínek kijelölése szükséges, azok önkormányzati célokhoz igazodó szabályozásával. Hosszútávon számolnunk kell a Tűzoltóság területének beszűkülésével. Megvizsgálandó a laktanya bővítési lehetősége vagy idővel egy új helyre költöztetése.

Hosszútávon mind földhivatali kirendeltségnek, mind közjegyzői hivatalnak, bíróságnak helye van a városban.

A./ SZOCIÁLIS, EGÉSZSÉGVÉDELMI LÉTESÍTMÉNYEK

A város lakosságának egészségi állapotát nagymértékben befolyásolja az egészségügyi ellátó rendszer színvonala. Ennek szellemében kívánunk minél eredményesebb ellátást biztosítani a helyben működő egészségügyi intézmények: Városi Szakorvosi Rendelőintézet és az Ápolási Intézet, Tüdőgondozó Intézet, Szociális Gondozási Központ, Hajdúnánási Humán Szolgáltató Otthon, Országos Mentőszolgálat Hajdúnánási Mentőállomása, Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat Hajdúnánási Intézete.

Az ellátott tevékenységi körök: háziorvosi szolgálat, ügyeleti szolgálat, foglalkozás-egészségügyi szolgálat, iskola-egészségügyi szolgálat, védőnői szolgálat, fogorvosi szolgálat, anya- és csecsemővédelem, járóbeteg szakorvosi ellátás, fekvőbeteg gyógyintézeti ellátás, otthon szakápolás, sportorvosi ellátás.

A fekvőbeteg-ellátás területén, az ápolási otthont az önkormányzat meg kívánja tartani. A fejlesztés csak központi forrásból látszik reálisnak, hiszen az ápoltak nem kizárólag hajdúnánásiak, hanem a kisebb térségből kerülnek ki. Sokan sérelmezik a szülőotthon néhány évvel ezelőtti kormányzati intézkedésre történt bezárását.

A szociális ellátás területén – a meglévő intézményrendszer fenntartása mellett- vizsgálni kell egy nagyobb férőhelyes bölcsőde kialakításának szükségességét.

Az egészségügyi ellátás területén hosszú távon (ma még tudjuk, hogy ennek anyagi lehetőségei nem adóttak, de a gazdasági fellendüléssel a jóléthez tartozó egészségügyi ellátási színvonal is joggal elvárható) szorgalmazni lehetne egy a Hajdú- Bihar megye északi részének ellátását szolgáló, gyógyvízre is támaszkodó kórház alapítását, melyben szülészeti osztály is újra helyet kaphatna.

B./ OKTATÁSI, NEVELÉSI LÉTESÍTMÉNYEK

A városalapítók áldozatvállalásával már korán, 1648-tól megtelepedett az alap- és középfokú oktatás a városban. A település pénzén és helyi adományokból az itt élő gyerekeknek az 1700-as években református középiskolát építettek, áthidalva a megjárhatatlan Debrecentől való 40 km-es távolságot, erősítve a talponmaradás kulturális erejét. Hajdúnánás legrégebbi középfokú oktatási intézményének mai épülete 1906-ban épült államsegéllyel az al gimnáziummá alakításának feltételeként. A település egyik legnagyobb mai értékét, a széles palettájú alsó- és középfokú oktatási intézményrendszerét, elődeink szellemiségét átörökölve csiszolta tovább a város. Ma a széles szakosodást adó gimnázium és szakközépiskola, illetve a szakmunkásképző és szakközépiskola intézmények, a jövőben betelepülő ipari foglalkoztatáshoz szükséges szakemberképzés alapjai lehetnek, akár milyen kis létszámú és speciális bontásban, a szükséges nyelvismeretek nyújtása mellett.

A 90-es években igényként fogalmazódott meg a felsőfokú képzés helyi indítására törekvés. A Gimnázium által felvállalt felsőfokú akkreditált szakképzés erre való felkészülésünket is jól szolgálja, ezért a városban ezt erősíteni kell, minél szélesebb és a helyi igényeket jól lefedő formában. Gyógyvízi adottságunk kihasználásához szerencsésen párosulhatna az idegenforgalmi és az egészségügyi szakképzési irányultság is.

Mezőgazdasági jellegű városunkból hiányzik az ezt kiszolgáló, az átalakult termelést segítő képzés is.

A Móricz Pál Városi Művelődési Központ és Könyvtár helyt ad nyelvi, művészeti, közhasznú tanfolyamoknak, sportolási lehetőségeket biztosít. Az érdeklődők színházi előadásokon, koncerteken, előadóesteken vehetnek részt. A kiállító terem rendszeresen helyet biztosít a kortárs képzőművészek bemutatkozásainak. Az év folyamán több alkalommal pezsdítik fel a város életét a hagyományosan megrendezésre kerülő bálók.

A könyvtár állománya 68000 db-os, értékes helytörténeti gyűjteménnyel rendelkezik, és rendszeresen szervez író-olvasótalálkozókat, alkotóesteket, fórumokat, vers- és prózamondó versenyeket

KÖZÉPFOKÚ ELLÁTÁS

A középfokú oktatás vonzáskörzete több mint 30 településre terjed ki, intenzitása Hajdúdorog, Tiszavasvári, Újfehértó, és Görbeháza településekre a legnagyobb.

A középfokú oktatás nagy hagyományokra tekint vissza, főként a Kőrösi Csoma Sándor Gimnázium és Szakközépiskola révén, amely közel 400 éves, és sokáig, mint a Debreceni Református Kollégium partikulája működött.

A Kőrösi Csoma Sándor Gimnázium és Szakközépiskola 3 tagozatos vegyes típusú középiskola gimnázium és szakközépiskola. A 18 tantermes intézményben 16 évfolyammal 719 fő nappalin és 58 fő felnőttoktatás keretében tanul.

A Nánási Oláh Mihály Szakiskolában, ahol állatgondozó, zöldség és fűszernövény – termelő szakiskolai képzés folyik, 31 tanuló folytatja tanulmányait.

A Csiha Győző Ipari Szakmunkásképző és Szakközépiskolában 820 fő tanul, kihasználtsága az 560 fős befogadóképességet figyelembe véve 146 %.

Az 1906-ban átadott és utoljára 40 évvel ezelőtt felújított gimnáziumi épület balesetveszélyessé vált, homlokzatának tetőzettel, nyílászáró rendszerével és pinceszigetelésével együtt járó felújítása szükséges.

A Gimnázium tornacsarnoka az akkori céltámogatás igénybevehetősége érdekében (kisajátítási eljárásra nem volt idő) eltávolodott az intézménytől. Az építési helyszín kijelölésekor a tornacsarnok körüli szabadidő és sportcentrum kialakításának szándékát határozta el az önkormányzat, amivel az eltávolodás is értelmet kapott. Forrás hiányból eredően, eddig csak csekély mértékben tudtunk eleget tenni ennek. A rendezési terv figyelembe kell, hogy vegye e törekvésünket és a megnövekedett forgalom számára parkolók biztosítását is.

A gimnáziumban megnövekedett tanulói létszám alapján, az intézmény hosszútávon bővítés szükségességét jelezte. Ennek lehetőségeit meg kell vizsgálnunk.

Megoldást kell találni a Csiha Győző Ipari Szakmunkásképző és Szakközépiskola tantermi gondjainak rendezési módjára.

ÁLTALÁNOS ISKOLAI ELLÁTÁS:

Hajdúnánáson 6 általános iskola van: Maklári Lajos Ének tagozatos Általános, Közép- és Zeneiskola, 2. Sz. Általános Iskola, Barcsa János Számítástechnikai Tagozatos Általános Iskola, Nánási Oláh Mihály Általános Iskola és Szakiskola, Bocskai István Testnevelés Tagozatos Általános Iskola, Református Általános iskola.

A tanulók száma 2200 fő körül mozog. A pedagógusok száma 200 fő.

Kivitelezésre vár Hajdúnánás II. számú Általános Iskolája új épülete, mely helyszínhez kapcsolódóan rendezési tervi szabályozásokra is szükség van.

A 2. számú általános iskola I. és II. ütemű építési helyszínei eldőlték. Első ütemben egy 8 tantermes iskola épül meg. A későbbi ütemű fejlesztéséhez szükséges szabályozásokkal élni kell, illetve az elkerülhetetlen területigényt az új rendezési terv kövesse, alkalmazva az önkormányzatok számára nyitva álló jogi lehetőségeket.

A város külső körútja mentén fekvő 2 általános iskola részben a körzet demográfiai adottságaiból adódóan, részben a város központjában lévő iskolák elszívó hatása miatt beiskolázási gondokkal küzd. A fokozatosan csökkenő tanulói létszám, a szabad iskolaválasztás lehetősége miatt az intézmények helyzetének vizsgálata szükséges.

A Maklári Lajos Énektagozatos Általános, Közép- és Zeneiskola jövőbeni tantermi és iskolaudvari gondjaira rendezési tervi előrelátás is szükséges.

Az I. számú általános iskola udvar nélkül maradt, valamint elképzelhető, hogy a jövőbeni tanterem gondjai miatt bővítésre szorulhat. Területet kell számára biztosítani, a megfelelő jogi eszközök érvényesítésével együtt. Ha emeletráépítés műszaki lehetőségének megteremtése válna szükségessé (alapmegegerősítéssel), úgy a rendezési tervi homlokzatmagassági előírásoknak ezt követniük kell.

ÓVODAI ELLÁTÁS:

A város három óvodai egységén belül hét óvoda működik. Az óvodai ellátásban részesülő gyerekek száma átlagosan 700 fő. Az átlagos óvodai csoportlétszám 29 fő. Az óvoda férőhelyek kihasználtsága az elmúlt évben 98 %-os volt.

A városban az óvodai ellátás jó. Az óvodák területi elhelyezkedése lefedi a város egész területét.

Cél, az óvodai ellátás minőségi fejlesztése mellett, 3 éves kor felett, a teljes körű óvodai ellátás biztosítása.

IV. ÜDÜLÉS ÉS IDEGENFORGALOM:

Hajdúnánás egyik legértékesebb természeti erőforrása a gyógyvizű strand. A Nyugat-Európát megjárt fejlesztési projekt nem járt befektetési sikerrel, évről-évre 15-20 millió forintos ráfordítással egy intenzív arculatformálást indított meg a város 1992-től kezdődően, az 1961-es nyitás óta erősen lerobbant fürdő területén, vonzóbbá téve a lakosság rekreációs bázisát az idegenforgalmi szempontból egyre inkább célállomássá váló üdülni vágyók számára, de nem utolsó sorban a várt befektetők számára is.

A gyógyfürdő téli, nyári látogatottsága, a szálláshely szolgáltatás, kereskedelem, stb. terén érezhető bevételt jelent a városnak magán a fürdő nyereségén túl.

A gyors eredményekhez intenzívebb beruházásokra lesz szükség, mely a vendéglátás, szolgáltatás és gyógyászat terén jelentős javulást hozhatna a foglalkoztatásban.

A szálláshely fejlesztés érdekében, felülvizsgálandónak találjuk az üdülni területre érvényes jelenlegi szabályozásokat. A hétvégi házas beépítésekre kidolgozott előírásokat nem lehet alkalmazni egy szálloda vagy panzió esetén. A jelenlegi maximált 3,0 m-es homlokzatmagasság vagy a legnagyobb 20 %-os beépíthetőségi mérték csak gátja lenne a jövőben megfogalmazódó fejlesztési igényeknek, ezért az új rendezési tervtől ennek rendezését is elvárjuk.

A fürdő fejlesztésével a fürdőzési szezont sikeresen kitöltük az egész évre. Ehhez jól illeszkedhetne az üdülni telep téli igénybevehetősége, amihez a gázellátás biztosítására lenne szükség. A rendezési terv útján is szorgalmaznunk kell ennek mielőbbi megvalósítását.

A jövő évben látványos fejlődésnek induló fürdőnk egy következő ütemű fejlesztését már a rendezési tervnek is meg kell fogalmaznia. Ezzel együtt a Fürdő utca idegenforgalmi arculatát meg kell teremteni. Kedvező szabályozással serkenteni kell a felszámolt temetői terület beruházási célterületté válását. A Fürdő utcai üzem zavartalan működését biztosítandóan, a termelő üzem és az üdülni terület közötti ellentmondást szabályozással kezelni kell, akár egy védőzöldi terület fenntartása árán is. A beruházási célon túli temetői területet kezelni szükséges, rendbetételével akár emlékparkként is szolgálhat.

A fürdő nyári szezon parkolásához megfelelő színvonalú parkolótér kialakítására is szükség van.

A Fürdő út déli részén található, üdülni területéhez beékelődött Béke Tsz telep sorsát rendezési tervi úton szabályozni kell.

Fel kell mérni az üdülni területen található önkormányzati tulajdonú területek hasznosíthatósági lehetőségeit, s ezeket megfelelő szabályozással helyzetbe kell hozni. Az amúgy a Keleti-főcsatornáig húzódó üdülni terület hasznosítatlan földrészeit meg kell próbálni kimozdítani „csipkerózsika álmából”, serkentő

szabályozásokra, esetleg feltáró utak kijelölésére van szükség. Vizsgálat tárgyává kell tenni a jelenlegi üdülőterületi útrendszert.

A magánkézbe került és a jövőben is esetleg ott maradó fejlesztési területek (ipar és üdülő terület) hibernált állapotát a rendezési terv mozdítsa ki. Lépésre kell kényszeríteni a tulajdonosokat vagy, ha nem képesek, úgy adják át annak, aki képes és érdekelt benne.

A Keleti-főcsatorna Polgári úti hídja mellett kialakult üdülőtelvek építésügyi jogállását (eddig hiányzott) rendezni kell.

A megyei területfejlesztési koncepció számol városunk termásvíz kincsével, az idegenforgalmi, gyógyászati tevékenység erősítésével. A koncepció a gyógyvízhasznosítás kultúráját kívánja erősíteni a városban. A hőforrás ágak város alatti gazdagságát a debreceni gyógyvíz feltörése után, már az 1930-as években felismerték a geológusok. 1958. november 5-én 66,5 Celsius fokos hőmérsékletű, percenként 2000 liter kiváló gyógyhatású (konyhasós, jódos-brómos) víz tört fel 1019 méterről. A város saját erőből kezdett a fürdő megvalósításához, mely 36 holdon épült ki. A nánási strandfürdő 1962. július 15-én nyílt meg a nagyközönség előtt három medencével, ma 5 szabadtéri medencével, köztük egy 25 x 50 m-es úszómedencével és egy téli fürdővel működik.

A gyógyfürdő a város délnyugati szélén helyezkedik el. Az 5380 helyrajzi számú földrészlet 13 ha és 1543 m² nagyságú, kizárólagos önkormányzati tulajdonú. A strand déli oldalán 660 m hosszú, a keleti oldalon 120 m széles, a nyugati oldalon 350 m. A fürdő északi határa a Tiszalök- Debrecen vasútvonal, délen pedig fákkal szegélyezett Fürdő út vezet a strandhoz. Az üdülőterület a város déli iparterületét kísérően alakult ki. A Fürdő út északi oldalán, keletről a megyei önkormányzati volt Nevelőotthona, üdülők (volt TITÁSZ, Bányász), városi strand és beépített üdülőterület található. Az üdülőterület és a tőle nyugatra kb. 800 m-re húzódó Keleti-főcsatorna közötti legelő téglagyári tavakkal tűzdelt. Hajdúnánás város 1992-ben elfogadott Általános Rendezési Terve ezen egész földrészlete – a jövőbeni fejlesztéseket elősegítve - üdülőterületi egységbe sorolta, melynek magját a gyógyvizű strand hivatott szolgálni.

A gyógyvizű strandra nagy szerep hárul a város rekreációs feladatából. Vízével és nagy területű parkosított és parkosítható zöldterületével, olyan erővel bír, ami a felüdülés és gyógyulás elsőrendű bázisát képezi.

A gyógy-idegenforgalom érdekében folytatni kell a gyógyfürdő és létesítményeinek fejlesztését. Meg kellene találni a gyógyászat kiterjeszhetőségének területeit. Fel kell készülni a medencék vízforgatóval és tisztítóval történő kiépítését követő vendéglátás fejlesztésre is.

Meg kell kezdeni a fürdővel szemközti felszámolt temető terület építési területté történő alkalmassá tételét. Az idegenforgalomban rejlő tartalékok kiaknázását szem előtt tartva, figyelemmel kell kísérni a strand üdülőövezetét.

A jelenlegi üdülőterületet a környezetében található egyre növekvő felületű bányatavak hasznosítása érdekében, a keleti Főcsatorna vonaláig bővíteni, fejleszteni szükséges.

Az érintett legelők a strand melletti üdülőtelep és az attól 760 m-re húzódó Keleti-főcsatorna között fekszenek. A bányatavak a sporthorgászat, a vízisport paradicsoma lehetne, melyhez a jó adottságú még rekreációs célra ki nem használt nagyvízű csatorna jól illeszthető lenne. Országos program keretében megkezdődött a Keleti-főcsatorna menti kerékpárút hálózat kiépítése, ami néhány év alatt városunkat is eléri. Ehhez célszerű lehetne a fürdőtől indulóan önkormányzatunknak is kapcsolódnia úgy, hogy az gyógy-idegenforgalmi törekvéseinkhez társítható, egyéb helyi szolgáltatásokat, attrakciókat is felfűzve valósulhatna meg (szálláshelyek, lovas bázisok stb...).

Szorgalmazni lehetne egy Hajdúszoboszló, Balmazújváros, Tiszavasvári, Tiszalök települések közötti szezonális jellegű, vízi úton történő elérés beindítását.

Hajdúnánás számos nevezetességgel várja a látogatókat. Bármerről is érkezik az utazó, tekintetét nem kerülheti el a református templom karcsú, copf stílusú, 60 m fölé nyúló „sugár tornya” és a hozzá keletről kapcsolódó templomtest. 1983 óta műemlék jellegű védettséget élvez. Egy díszvilágításával messziről köszönthetné az esti időszakban hazatérő vagy idelátogatókat.

A település főterén áll a Városháza épülete. A századfordulón épült, kissé keleties, zsinagógákra emlékeztető stílusával sajátos hangulatot kölcsönöz a térnek. Az épület előtt áll 1904 óta hazánk egyik legszebb Kossuth szobra. Az I. világháborús emlékmű kétalakos bronz kompozíciója mindenekelőtt a történelmi múltnak, a katonás hajdú erőnek és folytonosságnak állít emléket. A tereket összesen 12 köztéri műalkotás díszíti.

Hajdúnánás belterületén több régi parasztporta és polgárház látható. A templomtól nyugati irányban, a Hunyadi út 21. szám alatt található a XVIII. sz. végéről való klasszicista stílusú „Tájház”, egy hiteles középparaszti házbelsővel és udvarral. Nevezetesek a Csepüszőlőbeli, az 1870-es évekből való csőszkunyhók. Közülük hármat 1991-ben nyilvánított védetté az Országos Műemlékvédelmi Tanács.

A gyógyvízre és a strandfürdőre alapozott idegenforgalmi fejlesztések mellett nagy figyelmet kell fordítani a város építészeti értékeinek megőrzésére, a városkép a településszerkezet megóvására, még egységesebbé és színvonalasabbá tételére.

V. KÖZLEKEDÉSFEJLESZTÉS:

A települést a 3317 sz. Balmazújváros – Nyíregyháza összekötőút, a 3501 sz. Polgár - Hajdúnánás összekötőút, a 3502 sz. Tiszavasvári - Hajdúböszörmény összekötőút, a 3508 sz. Görbeháza - Hajdúnánás összekötőút, a 35 302 sz. Hajdúnánás körgyűrű állami kezelésű számozott utak érintik.

A körgyűrű állami kezelésbe adásával az átmenő forgalomtól akartuk tehermentesíteni a településközpontot. Ehhez a körgyűrű állami fejlesztésére (pl. korszerű csomóponti kialakításokra stb.) van szükség, aminek tervei már elkészültek. Ez készíti majd a városunkon áthaladókat ezen út igénybevételére. Szorgalmaznunk kell a mielőbbi megvalósítását. Addig is megvizsgálandó, hogy hogyan lehet az indokolatlanul városközpontunkon áthaladó forgalom további korlátozását megtenni.

A lakóutcák közlekedését sok esetben nehezíti a buszok, teherautók, szerelvények utcai tárolása. Ezek a szűk ingatlanokon nehezen elhelyezhetőek, egy tárolótér kijelölése segítséget jelenthet, ha annak működtetési formáját meg lehetne találni.

A jelenleg hatályos rendezési terv hosszútávon számításba vette a Hunyadi-, mint egyik legszeleesebb utunk Keleti-főcsatornáig történő állami útkénti meghosszabbítását. Amennyiben az M3 autópálya fel és lehajtó csomópontja Görbeházára kerülne, úgy ezen elképzelés felértékelődhet. Ennek tükrében kell a rendezési tervnek megvizsgálnia azon ellenétes lakossági igényeket, miszerint sokan időszerűnek tartják a Csiha Győző utca és a Hunyadi utca csatlakozásának kiépítését, míg van aki a jelenlegi helyzetet javasolja állandósítani.

Építési szabályozással meg kell próbálnunk a belvárosi Balassa utcát életképessé tennünk. Az idén ivóvízvezetékét építettünk, a jövőben pedig keressük az út kiépítésének lehetőségét. A piciny telkek beépíthetőségét szorgalmazó egyedi szabályozással a figyelem központjába kerülhetne. Építési kedvvel párosulva a „lemaradt” utcából egy hangulatos városrész is válhatna.

A város közlekedési rendszerét alapvetően a körgyűrűs szerkezet határozza meg, melyben a kiskörútra jelentős szerep hárulna. Ehhez a Széchenyi krt. fejlesztése elengedhetetlen.

A település külterületét, a Nemzeti Autópálya Rt. megbízásából készített A,B,C,D változatban tanulmányterv szinten, a 43-as autópálya nyomvonalai közül három érinti. Az eddig lefolytatott egyeztetéseket követően, a Hajdúböszörmény északi szélén vezetett, Debrecent a legjobban megközelítő „D” változatú nyomvonal megépítése tűnik reálisnak. Ez a változat nem érinti Hajdúnánás közigazgatási területét, de az autópálya megépítésének környezetre gyakorolt élenkítő hatásával továbbra is számítani lehet. Az autópálya felhajtó útja mentén várható építési megmozdulásokat próbáljuk meg előre kezelni, nehogy ez hamarosan feszültséget okozzon.

A rendezési terv készítése során részletesen vizsgálni kell az M3 autópálya tágabb környezetére gyakorolt hatásait. Az úthálózat tervezésénél figyelembe kell venni az autópályára rávezető utak forgalomnövekedését, melyet a kapcsolódó területek távlati felhasználásának meghatározásakor is figyelembe kell venni.

A Tiszavasvárit és Hajdúböszörményt, azaz a 35-ös és 36-os másodrendű főútvonalakat összekötő 37 km hosszúságú 3502 jelű út korszerűsítése szükséges.

A gyűrűs- sugaras településszerkezetből adódó forgalmi- közlekedési lehetőségek, minél jobb kihasználására kell törekedni.

A többnyire 3,5- 4 m-es utakat szélesíteni és nemesített padkával, AB 12-es burkolattal kell ellátni.

Hajdúnánás Debrecen centrikusságú város. Tömegközlekedését a Tiszalök-Debrecen közötti vasútvonal, és döntően a Hajdúnánás- Debrecen buszjáratok jelentik. Ezeken kívül csak gyér buszközlekedést tart fenn a Hajdú Volán polgár és Nyíregyháza felé. Ezen elérési útvonalon fűződnek fel Hajdúdorog, Hajdúböszörmény települések, melyekkel együtt egy statisztikai körzetet alkot Hajdúnánás.

A megyehatár közelében lévő város igényli a Szabolcs- Szatmár- Bereg megyei településekkel, való jobb közlekedési kapcsolat kiépítést, a tömegközlekedés jelentős fejlesztését is.

A 109 sz. Debrecen – Tiszalök szárnyvonal érinti, Hajdúnánás végállomással és Hajdúnánás – Vásártér megállóhellyel. A vasútvonal egy nyomsávú és Diesel-vontatású.

A MÁV Rt. Vezérigazgatóság Fejlesztési és Beruházási Igazgatósága a közelmúltban befejezett pályarekonstrukción kívül villamosítást 2010-ig nem tervez, ahogy új nyomvonal kiépítését sem a település közigazgatási határán belül. Az M3-as autópályával való esetleges keresztezésnél a villamosításhoz szükséges űrszelvényt kell szabadon hagyni.

A vonalon fekvő szabolcsi és hajdú településeknek közösen fel kell tárnuk a vasúthoz fűződő érdekeiket, és azok érvényre juttatásához intézkedési tervet kell kidolgozniuk. A vasút további korszerűsítését, villamosítását kell szorgalmazni.

Figyelemmel kell kísérni a közelben lévő szabolcsi megyeszékhely térségi fejlesztési szándékait, és az érdekek egyezése esetén azokhoz társulni kell.

Meg kell találni a nagyobb régióban való gondolkodás előnyeit. Nyíregyháza és vele Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, de az országhatárig tekintve egy nagy ez idáig

kihasználatlan lehetőségekkel rendelkező régió (Ukrajna) gazdasági életében Budapest lényegesen gyorsabb elérése fontos cél.

Meg kell vizsgálni a Nyíregyháza- Debrecen- Budapest vasútvonalat 1 órával lerövidítő Nyíregyháza-Kálmánháza- Hajdúnánás- Polgár- Mezőcsát- Mezőkövesd-Budapest vasútvonal megépítésének lehetőségét.

Ehhez fel kell térképezni az érintett Észak-kelet Magyarországi térség szándékait, az érintett három megyei, illetve települési önkormányzatok hajlandóságát, a MÁV műszaki megvalósíthatósági álláspontját. Megvalósíthatóság esetén el kell érni, hogy mindhárom megye szerepeltesse e vasútvonal nyomvonalát fejlesztési terveiben.

A készülő településrendezési tervben ki kell dolgozni a várost és környezetét egyaránt átfogó kerékpárút hálózat nyomvonaltervét. Kiemelt feladatként kell kezelni a Hajdúdorogot Hajdúnánással összekötő kerékpárút továbbépítését és továbbvitelét, a strandfürdő- meglévő és tervezett üdülőterületek, a tervezett ipari parkok, a településközpont megközelíthetőségét, a külső városrészek városközponttal való kapcsolatát. A tervezendő kerékpárút hálózatnak kapcsolódnia kell a Keleti- Főcsatorna töltésén tervezett országos kerékpáros turistaúthoz is.

Közlekedésbiztonsági okokból vizsgálnunk kell a Kossuth és Mártírok utcán kerékpársáv kialakításának lehetőségét, a Dorogi úton a Debrecen felől érkező busz számára szabványos buszmegálló létesítését.

Hajdúnánáson buszpályaudvar nincs, illetve a központi megálló szűk, rendeltetésére egyre-inkább alkalmatlan. Megoldási lehetőséget kell keresnünk.

A belváros parkolási gondokkal küzd. Megoldási irányt kell találnunk. Az OTÉK szerinti parkolási rendelkezéssel élünk.

Szorgalmaznunk kell, a Magyar és a Nyíregyházi utcai csomópont biztonságosabbá tételét.

A GE Lighting gyáregység területéből kiszakított (volt szolgálati lakások) 10 családi otthon finanszírozható szilárdburkolatú útjának kiépítéséhez, célszerű lenne a Szabadság utcai 780/24 hrsz-ú út meghosszabbításával csatlakozást létesíteni. Ebből az irányból a hiányzó gázellátás is megoldható lenne.

A Rákóczi út végén kialakított építőanyag kereskedés telkét érintően utcanyitás van hatályba. Ennek rendezéséhez az új rendezési tervben érvényre jutó elővásárlási jog vagy egyéb eszközökkel való élésre van szükség, amennyiben ez a jövőben is szükségesnek látszik.

A hatályos rendezési terv a gyűjtő utakra vonatkozóan utcaszélesítési szabályozást hozott, amit a gyakorlatban érvényesíteni nagyon nehéz, vitatható, hogy melyik telket milyen mértékben érinti. Rendezőelvek felállítására van szükség.

A Malom melletti Újszőlő tövében dülő igényű vita van. Ennek rendezését az új terv elő kell hogy segítse.

VI. KÖZMŰFEJLESZTÉS:

a) Vízrendezés, felszíni vízvezetés

A város felszíni és csapadékvíz elvezető rendszerének üzemeltetésére nagy gondot fordítanak. A 4 db főgyűjtőre szervezett nyílt földmedrű, és burkolt árokrendszert folyamatosan karbantartják, tisztítják. Ennek köszönhetően a városban a felszíni vízvezetéssel nagyobb gond nem merült fel.

Tovább kell folytatni a mellékcsatornák felújítását, a meglévő fő- és mellékcsatornák rendszeres tisztítását.

A befogadó Fürjéri csatorna azonban nagy vízmennyiséget rövid idő alatt nem képes befogadni, ezért javaslatot kell adni befogadóképességének növelési lehetőségeire közösen az üzemeltetőjével. Az elmúlt évek belvizes időszakai ismeretében szükségessé vált, hogy azokat a mély fekvésű belvízzel veszélyeztetett területeket feltárjuk, melyeket a mértékadót meghaladó csapadék esetén ideiglenes belvíztárolásra igénybe lehet venni, s ezeket meg kell jelölnie a rendezési tervnek.

Az üdülőtelep felszíni vízvezetése nincs megnyugtatóan megoldva. Javaslatot kell adni a területen a felszíni vízvezetés megoldására, illetve vizsgálni kell a szélső sorú Sugár utcai telkek mögötti árok roncsolt területekhez kapcsolódásának szükségességét.

A felszíni vízvezetés körébe tartozik a folyamatosan fejlődő fürdő használt vizének elhelyezése, és elvezetése is. A meglévő sósvíztároló jövőbeni helyzetére javaslatot kell adni. Ugyancsak vizsgálni kell a feliszapolódott csónakázó tó rendbetételi lehetőségét.

Felül kell vizsgálni, és javaslatot kell adni Tedej felszíni vízvezetésére.

(Tedej felszíni vízvezetési kérdése és a Keleti-főcsatorna ivóvízbázis szerepe).

A rendezési terv vizsgálja meg az üdülőtelep belvízhelyzetét, a szélső sorú Sugár utcai telkek mögötti árok roncsolt területekhez kapcsolódásának szükségességét, illetve jogi státuszát.

b) Ivóvízellátás termálvizek

A város ivóvízellátása 100 %-os a kiépített hálózatot tekintve. A vízbázis védettnek tekinthető, mert agyagréteg zárja el a szennyeződés útját, és a nyomásviszonyok is

kedvezőek. A szükséges mennyiségű ivóvizet 6 db mélyfúrású kút biztosítja, a 2 db tartalék kutat a vízbázis biztosítása érdekében be kell kötni a rendszerbe.

A jelenlegi vízkezelési technológia – amelyet a kitermelt víz minősége határoz meg – megfelelő, azonban folyamatosan fejlesztendő, mert a megengedett értékek csökkennek, pl. arzén.

A hálózatra telepített közkifolyók számát felül kell vizsgálni a várható szükséglet szerint.

Meg kell vizsgálni az artézi kutak helyzetét és szerepét is.

Megvizsgálandó a Keleti főcsatorna ivóvízbázis szerepe, az ebből adódó kööttségek és lehetőségek.

A város fürdője 1962 óta üzemel a délnyugati részen, az 1990-es évektől gyógyfürdő. A fürdő termál- és hidegvízellátása saját kutakról van megoldva. A termálvíz hidrogénkarbonátos, jódos-brómos, alkálilkloridos jellegű, összes sótartalma 7100 mg/l. Kettő termálkút üzemel 1000 m körüli talpmélységgel, a víz hőmérséklete 56 C°, és 67 C°, a kitermelhető víz mennyisége 600-600 l/p. A 4 db hidegvizes kút vízminősége a városi vízmű kútjaihoz hasonlóan gázos, vas-mangántartalmú. A hidegvíz kezelése a helyszínen megoldott: szűrve és csíráatlanítva van. A kitermelhető hidegvíz mennyisége 900 l/p, 200 l/p, 370 l/p, 600 l/p. A fürdő a városi ivóvízhálózatból csak a szükséges mennyiségű ivóvizet vételezi. A fürdő szabadtéri és fedett medencékkel egyaránt várja a látogatókat. A fürdő folyamatosan fejlődik.

A rendezési terv készítésénél figyelembe kell venni a folyamatban lévő, és az elhatározott fejlesztéseket is. A kitermelhető termál és hidegvíz mennyisége még medence fejlesztés esetén, hosszú távon elegendő a fürdő kiszolgálásához, figyelembe véve azt a tényt is, hogy vízforgatás esetén – ami az egyik fejlesztési cél - kisebb a frissvíz igény, mint töltő-ürítő rendszerben.

c) Szennyvízelvezetés

A városban elválasztó rendszerű csatornahálózat üzemel. A csatornahálózat túlnyomórészt gravitációs, követve a város enyhe lejtésviszonyait, de a síkság jelleg miatt szükséges volt helyi átemelők építése is. Az átemelők rövid nyomott vezetéken emelik a szennyvizet a legközelebbi gravitációs csatornába.

A szennyvízhálózatot a 90-es évek elején jelentősen fejlesztették, ennek eredményeképpen jelenleg 26,3 km hosszú kiépített rendszer van, NA 20, 30, 40 mérettel, 0,2-0,6 %-os lejtéssel.

A meglévő szennyvíztisztító telep a város D-i szélén a Fürdő utcában üzemel. A tisztított szennyvíz befogadója a Vidi ér É-i öváraok.

A tisztítótelep kapacitása 2000 m³/d. A tisztított szennyvíz mennyisége 670 m³/d, 244000 m³/év.

A város továbbra is fejleszteni kívánja a szennyvízelvezető hálózatot, az 1991-ben készült kiviteli terv szerint épültek meg a főgyűjtők, azonban a mellékgyűjtők építése még hátravan. A megépült hálózat, és a meglévő tisztítótelep kis terhelése miatt a szennyvízelvezetés és kezelés fajlagos költsége magas. Ösztönözni kell a meglévő csatornák nyomvonalán a rákötések teljes körű megvalósítását.

E fejlesztésnek igen fontos pontja a 2001-ben elnyert cél- és KAC támogatás. E pályázat révén a tisztítótelep a meglévőtől D-re megépülhet, a meglévő tisztítótelep végátemelőként fog tovább funkcionálni. A telep Hajdúdoroggal közös beruházásban valósul meg. A Hajdúdorogon keletkező szennyvizet egy kb. 5 km hosszúságú nyomott szennyvízvezetéken juttatják el a meglévő tisztítótelepen lévő és megmaradó végátemelőre.

A rendezési terv készítésénél figyelembe kell venni a cél- és KAC támogatással megvalósuló fejlesztéseket: szennyvíztisztító telep, csatornahálózat fejlesztés. Készülni kell, a jelen I. ütemű fejlesztést követően, a várost teljesen lefedő szennyvízhálózat megvalósítására.

Meg kell vizsgálni, és javaslatot kell adni Tedej szennyvízelhelyezésének megoldására.

d) Földgázellátás

A városban a hőellátás túlnyomórészt földgáz energiahordozóval van megoldva. A földgázellátás a településtől É-ra haladó Testvéríség 64 bar nyomású távvezetékéből kiépített leágazással biztosított. A várost is ellátó átadóállomás Tiszavasvári közigazgatási területén üzemel, a MOL üzemelteti. Az átadóállomás kapacitása 20000 Nm³/h, innen van ellátva Tiszavasvári is. Az átadóállomástól 6 bar nyomású vezeték van kiépítve a Hajdúnánás ÉNy-i szélén üzemelő fogadóállomásig. A fogadóállomás 6/3 bar nyomású, kapacitása 15000 Nm³/h. Ugyanebből a 6 bar nyomású vezetékéből látják el a Tedeji Rt-t is, és Tedej lakosságát is. Tedejen 4 db 6/0,03 bar, KÖGÁZ 100 és KÖGÁZ 200 fogadó és nyomásszabályozó működik. A településrész kisnyomású földgázvezetékekkel teljesen ellátott. Ugyancsak a külterületen haladó 6 bar nyomású vezetékről vannak ellátva a még működő állattartó telepek is.

Hajdúnánáson a Szabadság utcán található fogadótól középnyomású, körvezetéként kialakított hálózat épült ki egyedi nyomásszabályozással. A hálózat kiépítése követte az igények megjelenését, csak olyan utcaszakaszokon nincs gázvezeték építve, ahol nem volt, vagy nincs igény fogyasztásra. A vezetékek 90 %-ban KPE csőből épültek meg.

A város órai csúcspotyaszta 6000 Nm³/h, a fogadóállomás és a vezetékálózat kapacitása hosszú távon elegendő a jelentkező fogyasztói igények kielégítésére.

A fürdő melletti üdülőterület téli igénybevétele lehetőségének biztosításához szükség van az üdülőterület gázellátására. A rendezési terv vizsgálja meg az üdülőterület gázellátási lehetőségét, és adjon erre javaslatot.

e) Távhőellátás

A városközpontban a többszintes épületekben lévő lakások és az intézmények fűtése és használati melegvíz ellátása a Mártírok utcai kazánházból van biztosítva. A kazánház földgáz-tüzelésű, beépített teljesítménye 8,2 MW, SLT-2 és SLT-3 típusú kazánokkal.

A távfűtéssel ellátott lakások száma 605 db, az ellátott intézmények: városháza, művelődési ház, MATÁV, posta, I. és II. sz. iskola, orvosi rendelő, gyógyszerár, OTP. A fogyasztói állomány bővülése nem, vagy csak igen kis mértékben (önkormányzati intézmények) várható.

A távfűtéses épületekben 11 db hőközpont üzemel. A távhőtörvényből adódó kötelezettségek teljesítése érdekében még kb. 20 db kis hőközpontot kívánnak építeni azért, hogy az épületenkénti, illetve lépcsőházankénti hőmennyiségmérés biztosítható legyen. Ez a fejlesztés jelenleg folyamatban van, a város pályázatok benyújtásával teremti meg a szükséges forrásokat.

A rendezési tervben alternatív megoldásokat kell kidolgozni a lakásonkénti mérés megoldásáról, és a távfűtés gazdaságosabbá tételéről.

f) elektromos energia ellátás, Hírközlés:

A város D-i részén üzemel a 120/20 kV-os táppont, melynek végkapacitása 2 x 25 MVA. A TR. állomás kezdetben 25 +15 MVA teljesítménnyel üzemelt, de a várt ipari fejlődés elmaradása miatt az utóbbi időben ezt a teljesítménykapacitást is csökkenteni kellett. Az állomás táplálását a D-i irányból érkező „Debrecen-Tiszalök” 120 kV-os szabadvezeték biztosítja felfűzött rendszerben.

Az elosztó hálózat feszültség szintje: 20 kV.

A város belterületének elektromosenergia igényét két körgyűrűs elosztó hálózat elégíti ki, melyből a külső gyűrű szabadvezetékes kialakítású és oszlop TR. állomásokat táplál, míg a belső gyűrű földkábeles kiépítésű és épített vagy lemezházas állomásokba csatlakozik felfűzött rendszerben. A szabadvezetékes hálózat zömmel 95 mm² keresztmetszetű, a földkábeles rendszer 150 mm² keresztmetszettel lett kiépítve.

Hajdúnánás belterületének kommunális fogyasztását mintegy 40 db TR. állomás elégíti ki, ebből 13 db épített vagy lemezházas kivitelű. Van közöttük vegyes ellátást biztosító, mint a közelmúltban létesült „MÓDE” állomás. Az oszlopállomások OTR. 400, a házas állomások EHTRT vagy VHTR 600 típusúak. Az állomások átépítésével a gépkapacitási lehetőség növekedett kb. 12 MVA-re, de a fogyasztási igényben inkább csökkenés tapasztalható, és így a 4,5-5 MVA fogyasztási igényt a gépkapacitás bőven biztosítani tudja.

A város közvilágítása meglehetősen vegyes képet mutat. Az utcák 80 %-ban még mindig csak irányfényt adó higanylámpák vannak a 60-as, 70-es évekből itt maradtan. Városias hangulatot adó világítás csak Hajdúnánás gyűjtőútjain és a lakótelepeken van. A túlnyomóan régi közvilágítási lámpatestek korszerűsítésével jelentős teljesítmény és fogyasztási díj megtakarítás érhető el.

A közvilágítás nagynyomású nátriumlámpás korszerűsítése szükséges, a hálózat bővítése során, illetve pályázati lehetőségeket felhasználva kell megvalósítani.

A posta telkén üzemel a telefongóc-központ külön épületben elhelyezve, közel 6000 előfizetővel. A kiépített hálózat szabadvezetékes, légkábeles, földkábeles és alépítményes rendszerű. A városban közel 40 db visszahívható nyilvános telefonállomás található utcai fülkékben és közintézményekben elhelyezve.

A városban kiépült a kábel-TV hálózat. A nagy kiterjedésű hálózat zömmel a TITÁSZ tartóoszlopokon elhelyezett légkábellel, illetve földkábellel létesült, melyet helyi és egyéb cégek építettek. A kiskörúton belül, illetve annak környékén a városképet csúfító légvezetékeket földkábel váltotta fel.

A kezdetleges házról-házra vezetett műszaki megoldást a jövőben a –teljes ellátottságra törekedve- a telefonhoz hasonlóan a földkábeles vezetés kell, hogy mindenütt felváltsa.

Akár a telefonhálózaton, akár a már látványos előrelépéseket tett kábel TV rendszeren, meg kell jelennie a korszerű, teljes várost lefedő Internet ellátó hálózatnak.

VII. KÖRNYEZETVÉDELEM

A rendezési terv alátámasztó környezetvédelmi munkarész egyik lényeges feladata a környezeti állapotokban bekövetkező változások elemzése, majd ennek ismeretében a további feladatok megfogalmazása.

Előrelátó, preventív gondolkodásmód, és program szükséges mind a városrendezés-tervezés, mind a környezetalakítás területén.

A település is azon magyar alföldi települések, közé tartozik, ahol (az örökölt városszerkezet, közlekedésszerkezet, a geológiai és hidrológiai adottságok sokszor hátrányos következményeként) az urbanizációs, társadalmi és gazdasági fejlődési tendenciák még nem jelentenek olyan mértékű környezet-, és természetvédelmi konfliktust, amely kritikus helyzet elé állítaná a települést. Ugyanakkor a tendenciózusan növekvő környezetterhelések szinergikus hatásaival feltétlen számolni kell.

Az elviselhető emberi, biológiai vagy ökológiai környezet megtartása, megóvása (ma már érzékelhető!) túl fog nőni ez egyes települések, régiók és országok érdekeltségein.

1. TELEPÜLÉSI KÖRNYEZET

A település térsége jó minőségű talajokban gazdag, amely évezredek távlatba visszamenőleg is meghatározta a fejlődés, a megélhetés irányát, jellegét. A jó minőségű talajon döntően szántó művelési ág, valamint rét-legelőművelési ág, illetve az ezekhez kapcsolódó állattenyésztési ágazat alakult ki. Ez a két művelési ág teszi ki Hajdúnánás területének 85 %-át.

A település infrastrukturálisan közepesnél jobban ellátott. Teljes kiépítettségű a vezetékes víz- és elektromos hálózat, közel 70 %-os a vezetékes gáz, hasonló arányú a burkolt utak aránya. A településen szervezett hulladékgyűjtés van. Részben biológiai fokozatú szennyvíztisztító telep működik. Kevésbé jók mutatói a szennyvízhálózati ellátottságban (30 % alatt), zöldterületi ellátottságban (10-11m²/fő), erdősültségben (2.64 %). Jónak mondható a csapadékvíz hálózat kiépítettsége, amelynek azonban a hatékonysága, működőképessége kifogásolható.

A terület tengerszint feletti magassága 90 és 100 m között változik. Lejtése enyhén ny-i irányú.

A homok-előfordulás nem jellemző, csupán az ÉK-i peremen van jelen. A kötött talajok általában belvízproblémát, a homoktalajok deflációs problémát vetnek fel.

A település –a városközpont kivételével- laza, családi házas beépítésű. A kialakult gyűrűs-sugaras történelmi városszerkezet jelenlegi formájában kevésbé kedvező a növekvő közlekedési igények zavartalan levezetésére.

A területen uralkodó szélirány É-ÉK-DNY-i, a leggyakoribb szélesség 1.3-3.0 m/s körüli, a nagyobb szellőkések elérik a 10 m/s-ot.

Az évi csapadékmérleg 550-580 mm között változik, a csapadékjárás kontinentális jellegű. Az évi átlagos vízhiány 100-150 mm között alakul.

A terület erőteljesen kultúrhatás alatt áll, természetes, vagy természetközeli környezetet nem, vagy elvétve találni. Többek között ezt mutatja az, hogy településnek (még) nincs természetvédelmi értékű területe.

A rendezési tervben javaslatot kell kidolgozni a belterületi nagykörút menti roncsolt területek rendezésére, rekultiválására.

A környezet nem sértő legális törmeléklerakó helyet (helyeket) szükséges kijelölni.

A város 1998-ban elfogadott Környezetvédelmi Programjának következetes végrehajtásáról, és rendezési tervekben történő továbbviteléről kell gondoskodni.

2. LEVEGŐMINŐSÉG-VÉDELEM

Hajdúnánás levegőtisztasági szempontból nem tartozik a szennyezett levegőjű települések sorába. A település még abban a kedvező helyzetben van, amikor a kommunális és közlekedési eredetű légszennyezés aránya közel azonos, az ipari emisszió szinte elenyésző. Ennek feltételezhető okai a viszonylag még kevésbé terhelő közlekedési forgalom nagyság, valamint (az igen kedvező vezetékes gázhasználat mellett) a még számottevő arányban jelenlévő hagyományos tüzelőanyag-felhasználás.

A település belterületének levegőminőségét a kommunális és közlekedési légszennyező hatások alakítják, a külterületen a technológiai és a mezőgazdasági emissziók dominálnak.

A szennyezések mérséklődését eredményezte a gázprogram alapján kiépített vezetékes gázellátás. Ez lehetővé tette a városközpontban a távfűtéses rendszer kiépítését, amely 640 lakást és több intézményt lát el.

Az 1996-os évben 4625 lakóház volt ellátva gázzal. A külterületi mezőgazdasági telephelyek is vezetékes gázt használnak.

Mindezekkel együtt igaz az a tendencia, amely a légszennyezés mértékének kismértékű csökkenését mutatja, vagy eredményezi a településen. Ezt igazolja az is, hogy az Országos Immisszió- mérő Hálózat adatai alapján Hajdúnánás 193/94-ben még a mérsékelten szennyezett levegőjű települések között szerepelt, jelenleg már nincs ezen körben.

Távlatban feltehetően be fog következni a gázfogyasztók arányának jelentős növekedése. A távfűtés fejlesztésében ugyanakkor nem várható jelentős előrelépés. Ezek együttesen is további javulást fognak eredményezni a kommunális emissziók vonatkozásában.

Az elkövetkezendő időszakban a település légszennyezettségét így várhatóan elsősorban a közlekedési emissziók fogják jelentősebben befolyásolni. Ez a várható (és tervezett) gazdasági-közlekedési fejlesztések következménye lesz.

Mind a gazdasági szektorban, mind a közlekedési struktúrában a káros emissziók túlzott megjelenését minden hatékony eszközzel akadályozni kell.

Külterületen elsősorban a porterhelés okoz problémát, amely helyileg éppen az ÉK-i, lazább, homokosabb talajok deflációjából származik. A szél szállítási iránya éppen a település belterülete. Ugyancsak az uralkodó szélirányból szállítódik a területre a Nyírségi, valamint a Hortobágy még finomabb pora, amelyek felfogására, szűrésére nem állnak rendelkezésre védőerdők, mezővédő erdősávok, dűlőúti fasorok.

Ez a külterületi zöldfelületi rendszer hiányosságát tükrözi. A porterhelésben mutatkozó, mégis viszonylag kedvezőbb állapot a számos vizes, mocsaras felület pormegkötő képességének is köszönhető. Csapadékmentes, száraz időszakban azonban még ez a védelem sem áll rendelkezésre. Elfogadható intenzitású ezzel szemben a belterületi lakótelkek növényzete.

Az erdősültség hiánya mutatkozik az állattartó telephelyek, szennyvíztelep és szeméttelp környezetében is, ahol a szag-, és bűzhatások elleni védőerdők vagy nincsenek, vagy hiányosak, funkciótlanak. Az erdők hiánya kihat a település porterhelésének alakulására is.

Jelentős fejlesztést szükséges végrehajtani a külterület zöldfelületi rendszerében. Az erdőfelületek lehetőség szerint egybefüggő rendszert eredményező növelése, a mezővédő erdősávok és útmenti fásítások létesítése a meglévők megóvása szükséges. A környezetre ártalmas létesítmények körül, a tulajdonos terhére védőerdők, erdősávok telepítését kell előírni.

3. ZAJ-, ÉS REZGÉSVÉDELEM

A település a beépítés jellegéből eredően az alábbi zajvédelmi kategóriákba sorolható:

1. Lakóterület és intézményterület tömör, városias beépítéssel. /Z1/
A Jókai utca városközponti szakasza. H.é.: 65/55 dB
2. Lakóterület és intézményterület laza beépítéssel. /Z2/

A település belterülete. H.é.: főutak, vasútvonal mentén 65/55 dB; lakóutakon 55/45 dB; forgalomtól elzárt területen 50/40 dB.

3. Üdülőterületen, pihenésre szolgáló közterekben. /Z3/
Vasútvonal mentén 55/45 dB; lakóút mentén 50/40 dB; üdülőterületen belül 45/35 dB.

A település közlekedési szerkezete gyűrűs-sugaras. A tranzitforgalom a sugaras útvonalakon halad, melyek a 3317-es, a 3501-es, a 3502-es, a 3508-as számozott utak.

A település déli-nyugati peremén halad el a Debrecen- Tiszalök (109-es számú) egyvágányú vasútvonal.

A település bel-, és külterületén domináns zajterhelő tényezőként a közlekedés jelölhető meg. A közlekedés magában foglalja a helyi lakossági, gazdasági és egyéb célú forgalmat, valamint az átmenő forgalmat.

A településen a közlekedési zajterhelés mellett egyéb (pl. üzemi, használati) zaj nem jellemző. Esetenként tapasztalható a szórakoztatóipar zavaró zajterhelése az adott környezetben.

Általában az éjszakai zajterhelések magasabbak minden útvonalon 0.6-3.2-5.1 db-el. Valamivel kedvezőbb a nappali zajterhelés alakulása, hiszen a 3508-as úton határérték alatt marad, a 3501-es és 3317-es utakon 1.0 dB alatti a túllépés, míg a 3502-es úton is csak 1.0 dB a túllépés mértéke. A legnagyobb túllépés sem túl jelentős, a 35302-es, állomáshoz vezető (Bocskai u.) útnál 2.7 dB.

A viszonylag magasabb éjszakai és a nappali zajterhelés összefügghet a nagyobb számú mezőgazdasági gépjármű forgalommal, amely részint az éjszakai időszakban vonul, részben nagyobb zajteljesítményű.

Kedvezőnek ítéltető zajterhelési szempontból, hogy a településen nincs tömegközlekedési járműpark (busz) üzemeltetés, igaz a fürdő és a temető, valamint a vasútállomás irányába erre nagy szükség lenne.

A közlekedési zajterhelések határérték alá szorítása jelenlegi forgalomnagyságok mellett sebességkorlátozással (40 km/h) még megoldható.

Távlatban a forgalomnövekedés mértéke 2010-ig eléri a 15-20 %-ot. Ennek a várható zajterhelése a kis haladási sebességek mellett is határértéket meghaladó lehet, ezért ennek megoldására javaslatot kell kidolgozni. Vizsgálandó az átmenő forgalom kitiltásának, nagykörúton tartásának kérdése.

Az állami közutak kezelője elkészítette a nagykörutat érintő korszerűsítési tervét. Ezzel legyen szinkronban az új rendezési terv. A nagykörút mentén működő vállalkozások hátrányba ne kerülhessenek, ha kell a rendezési terv nyújtson számukra megoldást jelentő egyedi szabályozást.

A vasúti forgalom növekedése a jövőben nem várható, így a jelenlegi zajszint kezelése jelenthet megoldást a lakóövezet védelmében.

Az vasúti forgalom esetleges megnövekedése esetén szükségessé váló zajvédelmet megfelelő műszaki megoldásokkal, védőterülettel kell biztosítani.

A település lakó-, és intézmény épületei általában kedvezőtlen zajvédelmi tájolással és az épületszerkezetek (falazat, nyílászárók) gyenge akusztikai képességgel rendelkeznek. Ebből következik, hogy a közúti, vagy vasúti zaj éppen a csendigényes épületfunkciókat éri és terheli. Legjelentősebb a jelenlegi és a várható terhelés a 3317-es út átvezető szakaszán, valamint a Tiszavasvári út szakaszán.

A meglévő állapotok esetében csak az utólagos, passzív védelem jöhet számításba valamilyen mértékig. Az új épületeknél, vagy beépítéseknél alapvetően érvényesíteni kell a zajvédelmi szempontokat akár az előkertmélységek, épület alaprajzi elrendezése, valamint épületakusztikai védelem vonatkozásában.

Távlatban szükséges a városközponton átvezető útszakaszok tehermentesítése, a lakó és intézményterületek zajterhelésének csökkentése, mely részben a nagykörút rendszerére való forgalomszervezéssel is elősegíthető.

Olyan forgalomterhelési vizsgálat (tanulmány) készítése szükséges, amely alapján behatárolható az egyes útvonalak terhelhetősége, a környezet tűrőképessége, valamint az utak műszaki megfelelősége.

4. TALAJ-, ÉS VÍZVÉDELEM

A település a Hortobágyal nyugatról, a Nyírséggel keletről határos Hajdúság Hajdúhát nevű kistájegységén helyezkedik. A felszínközeli képződmény döntően felsőpleisztocén-kori lösz, löszös homok, melyhez jelentős agyag-előfordulások kapcsolódnak. A homok-előfordulás csupán az ÉK-i peremen van jelen, ahol a hordalékkúp-peremi jelleg érvényesül. Jelentős a szántóterületek aránya.

A kötött talajszerkezet következtében a talajok vízgazdálkodása igen szélsőséges, rossz. A talajszikesedésre hajlamos.

A település felszín alatti vizek és földtani közeg védelme tekintetében II. szennyeződéserzékenységi besorolású, amely kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőségvédelmi területet jelent.

A település talajai vonatkozásában legnagyobb veszélyeztetést az állattartás, a szennyvíz-, és hulladékelhelyezés, valamint a lefolyástalan területeken a belvíz, a lazább szerkezetű, ÉK-i peremi részen a defláció jelenti.

A település gazdálkodásában igen jelentős szerepet tölt be az intenzív állattartás. Az ágazat (bár a privatizáció jelentősen megbolygatta a korábbi nagy telepeket) ma is jelentős. Az állattartás fokozott veszélyt jelent az érzékeny talajokra és felszíni

vizekre elsősorban a megoldatlan trágyakezelés és hígtrágya elhelyezés révén. Mivel a telephelyek egy része a privatizációt követően sok területet veszített, nem maradt terület a trágya elhelyezésére. Különösen igaz ez a sertés és szarvasmarha telepekre.

Az állattartó telepek almozási és trágyakezelési technológiáit rövid időn belül felül kell vizsgálni és az elvárásoknak megfelelő kezelési, vagy hasznosítási módot kell számukra előírni. Amennyiben a korábbi, vagy jelenlegi állattartásból, vagy egyéb gazdasági tevékenységből (géptelep, gépműhely) származó talajszennyezés állapítható meg, el kell végeztetni a talajmentesítést.

A fekáliás szippantott szennyvizeket (hígtrágya, kommunális szennyvíz) a településtől délre eső, külterületi, volt agyaggödör részen van. A telep (bár jó vízzáróságú agyagos altalaja van) semmilyen védelemmel nem rendelkezik. Megszüntetésére várhatóan négy-öt éven belül kötelezik önkormányzatunkat, kiváltásáról rendezési terv szinten gondolkodni kell. Lezárásra javasolt a szeméttelep, amely rekultiváció után helyet adhat egy ún. „hulladékudvar” számára, mint átmeneti gyűjtőhely, melyre továbbra is igény mutatkozik.

A terület több pontján van belvív-előfordulás, amely időszakossága ellenére akadálya a gazdálkodásnak.

A belvízjárta területek, valamint az öntözéssel gazdálkodó területek a talajösszetétel és szerkezet alapján szikesedésre erősen hajlamosak. Ezért rendkívül fontos a külterületi csapadék-, és belvízlevezető hálózat felélesztése, valamint az öntözéshez rendelt hosszú távú talajjavítási program megfogalmazása.

A kötött, agyagos talajszerkezetéből adódóan az agyagbányászatnak és téglagyártásnak jelentős hagyományai vannak a településen. Az agyagbányászat rendezett, legális formában folyik. A bányatelkek helyén bányatavak maradnak vissza. Körülbelül 2010-ben a jelenlegi agyag bányatelek kibányászásra kerül, ezért a rendezési tervben keresni kell az új bányatelek kijelölésére alkalmas területeket, ezzel is segítve a gyár hosszú távú működését, mivel a Tiszavasváriban épülő új téglagyár amúgy is nehéz helyzetbe hozza őket.

Homok ásványi anyaggyerő hely nincs a területen. Most folynak geológiai kutatások a homok-előfordulás felderítésére.

A talajt veszélyeztető tényezőként kell említeni a belterület erősen hiányos szennyvízlevezető közműellátottságát. Az alacsony kiépítettség még kevesebb rákötési arányt mutat. A lakótelkek közműpótlóiról nincs ugyan kellő információ, azonban feltételezhető, hogy környezet-, és talajvédelmi szempontból többségük kifogásolható.

A szennyvízhálózat és a rákötési arány fejlesztésével a talajszennyezés veszélye jelentősen mérsékelhető, ezért a szennyvízhálózat megvalósulása esetén szabályozással, előírásokkal kell elősegíteni a hálózatra történő mielőbbi rákötést.

A település felszín alatti vizek kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőségvédelmi területek közé tartozik.

A területen több felszíni vízfolyás is található, melyek a Hortobágy belvízrendszer Keleti-főcsatorna öblözet részei.

A vízálózatot természetes és mesterséges csatornák alkotják.

Terület tengelyében helyezkedik el a Keleti-főcsatorna, amely a térség ivó-, öntöző- és ipari vízbázisa. Vízének minősége hasonló a Tisza vízminőségéhez, vízjárása mesterségesen kiegyenlített. Vízhozama $32 \text{ m}^3/\text{s}$.

Hajdúnánástól északkeletre ered a Fürj-ér, amely a KFCS mellett lévő, mesterségesen készített övárokból végigfutva jut a Vidi-érbe. Befogadó a Hortobágy folyó.

A város állóvizeit, tavait elsősorban a bányatavak jelentik. A tavak vízminőségét helyi figyelműkút regisztrálja.

A terület –a kedvezőtlen földtani és talajtani adottságok miatt- belvizek által nagymértékben veszélyeztetett térség. Általában magas a talajvízszint, amely a terület nagy részén 2 m felett van, a többi területen 2-3 m közötti. Áramlási iránya jellemzően K-Ny-i.

A település ivóvízellátását saját vízműves kutak biztosítják, melyek a településtől délre helyezkednek el.

Általában a vízbázis a jelentős agyagfedés miatt védettnek tekinthető.

A városnak hévízkútja van, vize $67 \text{ }^\circ\text{C}$ -os, amelyet a termálfürdő hasznosít.

A felszíni és felszín alatti vizeket leginkább veszélyeztető tevékenységek az állattartó telepek, a fekáliaürítő telep, a szeméttelp, a közműhiány. Ezek összefüggenek a talajvédelmi igényekkel, melynek megfelelő megoldása mindkét környezeti elem védelmét szolgálja.

Az ipari üzemek a szennyvizei általában előtisztítatlanul jutnak a hálózatba.

A településen a szennyvíztisztítás 1968-ban indult. A jelenlegi II. fokozatú szennyvíztisztítási technológia 1990-ben került üzembe helyezésre, amely kétszintes ülepítővel indul, innen egy ülepítő tóba, majd a levegőztető tóba kerül. Végül az előtisztított szennyvizet az oxidációs tó gyűjti be, ahonnan a tisztított szennyvíz a Keleti-főcsatorna övarkába, majd a Vidi-érbe jut. A rendszer tisztítási hatásfoka alacsony, ezért a vízfolyások általában szennyezettnek mondhatók.

Hulladékgazdálkodás

A településen rendezett, gyűjtőjáratos hulladékgyűjtés folyik. Az összegyűjtött hulladékot Debreceni AKSD hulladéklerakó telepén helyezik el. A hulladékgyűjtésbe bekapcsolt lakások aránya közel 100 %.

A településen mindemellett működik egy szemételep, amely környezetvédelmi és műszaki hiányosságai miatt megtűrt kategóriába tartozik. A lerakás dombépítéssel történik, amely földtakarást kap. A szemételepre (helyi tapasztalatok alapján) azért van szükség, mert a lakossági konténeres szemetet a gyűjtőjárat nem tudja elszállítani, a konténeres szállítás költségei pedig magasak. Így a város hallgatólagosan elfogadja ezt a megoldást, az ott összegyűjtött szemetet rendezetten lerakja, vagy elszállíttatja.

Távlatban a jelenlegi szemételep működtetése nem megfelelő megoldás (a szükséges védőtávolság, valamint a megfelelő műszaki védelem hiánya miatt is) fel kell számolni, egyidejűleg a szemételep területén rekultivációt kell elvégezni. A probléma áthidalására egy, az előírásoknak megfelelő „hulladékudvar” kialakítását, kell előírányozni, ahol a konténeres szemet átmeneti elhelyezésére lenne lehetőség.

Hajdúnánás, 2001. december 04.

Kiadmány hitelül:

Ilyés Miklós
Városfejlesztési és Gazdálkodási Iroda
vezetője